

Hibru Firampor Kumwimp Pas

Mekia Akwapnámp Kar

Nomo mámá pas kumwinámp arop te mér mono. Arop ankwap fárakap te Polo kumwi námporá nínik napon. Judamp kar te 'Hibru kar'rá sér i konapara, am fárakapan kor 'Hibru arop'rá sénapon.

Am te Jisas pok tenánko, 35 yopwar niamp arake fek mámá pas kumwi nap te, Juda mekamp Kristen ankwap fárakap arop fárakapao sámpá yampourou napo, Kristen yakápnap pwar mwaria napan yaewourrá kumwi napon.

Mámá buk fek sénámp te, wourékam kontrak Jisaso yoroi námp te épí kontrakan kámákár akwap námpo. Am te ará: Jisasomp e te ensel fákáreramp eran kámákár akwap námpo. Tá Kraisomp tére te Mosesomp téreran kámákár akwap námpo. Tá Jisasomp pris tére te wokwaekamp pris fákáreamp téreran kámákár akwapria ankár yak námpo. Wokwaekamp pris fákáreramp ofa te nepe firan kápae kare por ofa i konapon. Aeno Jisasomp ofa te námokuráp pourouran ofa sánkeanánko, am ofa te ankár arop ponankorampor yaká yak námpo.

Tá mámá buk fek ankwap kar sénámp te, Jisasén mér nap am te ankár fwapia kárákáre fek sámp-fákeyakáprá 'Jisasén tokor samp-tukupenk'rá sénámpo.

Kwaromp Tárápao nomwan kar sápnámp kar

1 ¹Kwaro wokwaek kar kápae kare por tá kápae kare nkawakwe make nínik fek nomp appyeaenápén profet fákáreramp top kor feknámp kar sánkámpo. ²Aeno oukoumwan mámá ke fek wae pwar naenámp yae fek te, Kwaro náráp Tárápamp top kor fek nomwan kar farákáp námpo. Kwar te wokwaek kar Jisasomp yae kor fek apár ntia yámar yoroia pwarará, ankár am Táráp námoku am ankank ponankor sámp naenámpria nánapi pwara námpo.^a ³Táráp te Kwaromp wae tokwae ara, nomp pourouk wae tákapa wae námp te, mao ankár Kwar niamp kareno. Maomp kar te kárákáre korara, kápae kare ankank te ponankor ti-fákeyak nánko, am yakápnap puri fek yakáp napon. Mao te arop kápae

^a 1:2 Kl 1:16; 1 Pi 1:10

kareamp kwatae ninik tirá épéria, maomp yiri fek yáráriaka yiki kukarrá kákea pwatea, narek karaoki yaknámp King Tokwae Karamp yae-párák mwaek tank námpom.^b

Kwaromp Táráp ensel fákáreran kámákár akwapnámp kar

⁴Naropwaro náráp Tárápan sánknámp e te kwapwe kareria ensel fákáreramp eran kámákár akwap námpom. Aeria mao námoku tokwae kari yak nánko maok, ensel fákáre te maomp yae ankore mek yakáp napon.^c ⁵Wokwaek kar Kwaro námokuráp Buk fek náráp Táráp táman sérrá,

“Amo te onomp Tárápono.

Oukoumwan te ono waráp Naropwar yak nampono.”

Tá warko arakrá sér,

“Ono maomp Naropwar yak nanko,
mao onomp Táráp yak naenámpomo.”

Aeno Kwar te ensel ankwapan makeniamp kar sérimp nie? Mo karono.^d

⁶Mao náráp Táráp ankárark apárok sámp-kérépámp ke fek te Kwaro arakrá sérimpon:

“Kwaromp ensel fákáre ponankor te
ankár man lotu mwanapono.”^e

⁷Kwaromp Buk fekamp kar ankwapao ensel fákáreramp téreran arakrá sér,

“Mao te náráp ensel fákáreran
ouwi mírink niampi pap konámpomo.
Mao te náráp tére aropan
yaomwi yurunknámp fupukur pokrá kák konámpomo.”^f

⁸Aeno Tárápan te arakrá sér:

“Kwar e! Amo te yaká yak konap kingono.

Amo te koumteouráp aropan
yae-párák kare ninik fek saráp taokeyak konapon.

⁹Amo te kwapwe kare ninikan saráp warákárria maok,
kar ták-pwar konap kwatae ninik te amo
warákár mo kare napon.

Aenapria maok, waráp Kwar námoku
amwan warákár nanap wel kwarákár tenánko,
waráp ankwapyaewarápén kámákarea
narek e tokwaeráp arop niampi yak napon.”^g

¹⁰Tá Kwaro Tárápan warko arakrá sér,

“Tokwae Kar e! Wokwaek kar te amo mámá apár yoroia napo

^b 1:3 2 Ko 4:4; Kl 1:15; Hi 8:1-2   ^c 1:4 Fl 2:9   ^d 1:5 Sng 2:7; Hi 5:5   ^e 1:6 Lu 2:13-14

^f 1:7 Sng 104:4   ^g 1:8-9 Sng 45:6-7,10-12; 102:25-27

kárákáre yak námpon.

Tá amoku waráp yae kor fek yámar me yoroiapon.

¹¹ Yámar me ntiaka apár te moyak naenámpón.

Aeno amoku kare te yaká yak nanapon.

Yámar me ntiaka apár te warko ponankor

waempyam épi niamp araknámp moyak naenámpón.

¹² Nánkár amo am ankank aropao waempyaman

i konámpnámp araknámp, yoropwarápia paprá,

arop warko waempyam wourékam sámp konámpnámp araknámp
amo wourékam yoro nanapon.

Aeno amoku te warko tékénou mono,

ankár taki yak nanapon.”

¹³ Wokwaek kar Kwaro Tárápan sérrá,

“Amo te onomp yae-párák mwaek tank napo maok,

nánkár wakmwaek ono amwan yoporap arop te

waráp yae ankore mek párapop tenanampon.”

Aeno Kwar te mae ke fek ensel ankwapan make pourouráp kar sérino?

Ankár mo karono.^h ¹⁴ Ensel te wunéri mwarria Kwaromp tére konapono.

Kwar warko érékép naerianámp arop fárakapan yaewouranáponoria am
ensel fákáreran tirá kérép konámpono.ⁱ

**‘Kwaro nomwan warko érékép námp te tokwae
kar ankankono’rá sénámp kar**

2 ¹ Jisaso Kwaromp ninik farákáprá sénámpara, nomo oukoumwan
am kar wawia méria am karaok paokop mwanámpón. Nomo
fwapia wa moitea ankwap ankankan niníkria poporokwenáprá panek
tukup mwareano. ² Wokwaek kar Kwaro nomp appyeaénápén enselomp
top kor feknámp kar sánkámp te, am kar oukoumwan kárákáre yak
námpon. Aenámpán maok, arop ponankor am kar ták-sirarea, am fek
touwe kwatae sámpapono. ³ Aeno oukoumwan Kwaro nomwan warko
érékép naeria tére námp te tokwae kar ankankono. Aenámpara, nomo
am Kwaromp térean younkwe mwaek sirarea paokop námp te, nomo
te mokopia Kwaromp yonkwae pwarámp wouroukoup mwanámpón?
Tak mwanámp pourou mo karono. Manénkir te Tokwae Karao námoku
nomwan warko érékép naeria, kar farákáp námpón. Tá maomp kar
wawinap arop fárakapao nomwan arakrá sér, “Mámá kar te waeman
kare karono.”^j ⁴ Kwaro náráp Tárápamp kar am te kare karonoria
yénkép námp te ará: Koumteouráp aropan nkawewe make kárákáre
yororo, tá Yiki Kor Spiritamp ourour námoku niníknámp puri fek
yénkimpon.^k

^h 1:13 Sng 110:1   ⁱ 1:14 Sng 91:11; Ap 12:7   ^j 2:2-3 Hi 12:25   ^k 2:4 Mk 16:20

‘Jisas te nomwan warko éréképnámp arop
ankárank támaono’rá sénámp kar

⁵ Nomo wourékam apár Kwaro wakmwaek yoro naenámpria ninik námp kwamp te, nomo wae mér, Kwar te ensel fákáreran am apár taokeyakáp mwanapria pap mono. ⁶ Wokwaek kar arop ankárankampao Kwaromp Buk fek arakrá sérimpon:

“Arop yino te apae ankankanánko, amo yinan ninik i konapon?

Yino te kánanke kwatae te,

apaeritea amo yinan yae-párák kare taokeyak konapon?

⁷ Amo yinan yoroi nap te,

fae tákáre ke fek saráp

ensel fákáreamp yae ankoremek

kák nanampria niapon.

Aeno wakmwaek amo yinan narek paprá,

kárákáre sápria, e tokwae sáp napon.

⁸ Amo te yinan amo yoroinap ponankor ankank

taokeyakáp mwanapria nánapi pwara napon.”

Mámá kar ‘Kwaro kápae kare ankank aropamp yae ankoremek kák tenámp’rá sénámp te, nomwan arakrá yénkép námpón: Mao te ankwap ankárankamp ankank maomp yae ankoremek yak mo, kwaporok yakanoria pwar mono. Aeno ponankor ankank maomp yae ankoremek yak námp te nomo oukoumwán nke mo námpón. ⁹ Aeno nomo te Jisas e tokwae sámp námp wae nke námpón. Mao ankank kápae kare taokeyak námpón. Manénkír mao apárok ékia yakámp fek te, fae tákáre ke fek enselomp yae ankoremek yakámp te, Kwaromp aropomp yénképria, ponankor koumteouráp aropan ér-pwarará, sumpwi nanampria nínámpón. Am touwe sámpea sumpwi námp fek táman Kwaro man narek papria, kárákáre tokwae ntia e tokwae sánk námpón.¹

¹⁰ Kwar te mao támao námoku yoroinámp ponankor ankank fi korara, maomp ninik te náráp tárápu yámar mek éréképá pokeanánko, yae-párák kare yakáp mwanaprianámpón. Kwaromp ninik te Jisas numwar touwe sámpeanánko, am touwe sámp námp támao, koumteouráp aropan warko éréképnámp kwapwe kare kare arop yakanorianámpón. Am Kwar takimp ninik te yae-párák kare ninikono.^m ¹¹ Nomo te wae mér námpón: Ponankor koumteouráp aropan yiki kukarrá pap konámp arop, ntia am yiki kukur kare yakápnap arop te méntér ankárankamp Naropwaromp tárápunono. Aenapantá maok, Jisas te pwarápae mono, ankár ‘Onomp nánaeou’rá sénámpón.’ ¹² Kwaromp Buk fek yaknámp kar te ará:

“Ono onomp nánaeou fákáre koupoukour napo,

¹ 2:9 Fl 2:8-9   ^m 2:10 Hi 5:8-9   ⁿ 2:11 Mk 3:35

am ou mek ‘Amo te arak i konapono’rá farákápriaka
waráp e sakap nanampon.”^o

13 Kwaromp Buk fek sénámp kar ankwap te ará:
“Amo ‘Nanamp’rá séri nap táman
fwap tak nae raponria mér nanampon.”

Tá warko sérrá,
“Ono te Kwaro onan ti-sápnámp tárápunt
máyak nampon.”^p

Jisas nomwan yaewour nanampria arop arákarámp kar

14 Am tárápu Jisaso sénámp te koumteouráp arop fárakap táman námpon. Aenámpara, Jisas kor arop arákarea, am fárakap niampimp te, mao fwap sumpwiaka koumteouráp aropan surumpwirá kák konámp kárákáre tokwaeráp Satanén kwatae pap nanampria nimpon.^q

15 Koumteouráp arop sumpwiantá apáp tırink nap te, kápae kare por mámá apár mek yakáp napo, am fárakapamp apáp támao nánko, Satanomp fákápá kák tenámp mek yakápiapon. Aeapan maok, Jisas sumpwimp te am fákápá yakápnap mekamp érékép naeria nimpon.

16 Karenono, mao wokwaek térempt te ensel fákáreran yaewour naeria tére mono. Mao sumpwi námp te Abrahamomp appyeaenápén yaewour naeria nimpon. **17** Náráp nánaeounáp fákáre nomwan yaewour naeria námpara, ankár arop nomo niamp make kare yakria maok, Pris Tokwae yakriaka Kwaromp tére námpon. Takria maok, arop aropomprá, tá ankár yae-párák kare tére nánko maok, koumteouráp aropamp kwatae ninik tirá épér naenámpón. **18** Mao námoku Satano poupwekápnámp touwe sámprá kwe-pwarari námpara, fwap aropan kor Satano poupwekáp nánko, sámpnap touwe fwap yaewour naerámpón.^r

Jisasomp kárákárerao Mosesomp kárákáre kwe-pwarnámp kar

3 **1** Kristen ankwapyae fákáre, Kwaro yámar mek yakria yumwan kor wumwiri námpon. Aenámpara, yumo fwapnae karia Jisasén ninik kour kip. Mao te aposel, Pris Tokwae Karara, nomo man méria maomp e érik sér i konámpón.^s **2** Kwaro man mámá tére sánkeanánko, Kwaromp karwaok kar námp te, wokwaek Mosesén kar sánkánko, mao koumteouráp arop ou mek Kwaromp nap niampi yakria, térempt niamp wuri popwar námpon. **3** Aeno nomo te wae mér námpon: Nap tinámp aropamp e te tokwae karria, napamp eran kámákár akwap námpon. Taknámp Kwaro Jisasén sánknámp e tokwae te Mosesomp e tokwaeran kámákár akwap námpon. **4** Ponankor ankákárak nap te

^o 2:12 Sng 22:22   ^p 2:13 Ais 8:17-18   ^q 2:14 1 Jo 3:8   ^r 2:17-18 Mt 4:1-11; Hi 4:15

^s 3:1 Hi 4:14

waeman aropao tére napon. Aeno Kwaro námoku maok ankank ponankor yoroimpon. ⁵Moses te Kwaromp tére arop niamp, mao ankár Kwaromp karwaokria Kwaromp napmek térempon. Aeria Kwaromp arop fákáreran Kwaro wakmwaek sénaenámp karan farákápámp. ^t ⁶Aeno Krais te Kwaromp Tárápara, Kwaromp karwaok yae-párák kare téreria Kwaromp koumteouráp arop maomp napmek yakáp napan taokeyak námp. Táte nomo kápae kare por man kárákáre fek méria warákárria Kwar Tokwaeran yépékrá yakáp námp te, nomo kuri Kwaromp nap niampi yakáp námp. ^u

'Anepér sámp mono'rá sénámp kar

⁷Nomo te Kwaromp koumteouráp arop fi yakáp námpara, arop Kwaromp Buk fek Yiki Kor Spiritao ninik sánk nánko, kumwinámp kar man nomo fwapia wa mwaro:

“Yumo oukoumwan Kwaromp Kar wa nap kwamp te,

⁸yumo te wokwaek yakápap

Israel arop fárákapaoíapnámp araknámp
yiráp ninik fákapea kárákáre kwapono.

Kwaro sérrá,

‘Am fárakap te arop yak moap apárok yakápria
onan mokopon nke mwarria onomp kar ták-siriapon. ^v

⁹Am apár mek yiráp appeyaenápo kor 40 yopwar fek
ono kápae kare ankank tériera
am fárakapan yaewouranko nkeapao maok,
Kwaro nomwan yopor te mokopean nke mwar ritea
sokororá paokopiapon.

¹⁰Aeapantá maok,

ono ankár am koumteouráp aropan te
yopor yonkwae pwarámpa waeria maok, sérrá,
‘Ankár ono sénampaok pwarará
onomp nínikaok paokop mo napantá,

¹¹Ono yopor yonkwae pwarámpa waeria maok,
am fárakapan arakrá sénampon:

Kare kar narekampráp yumo te
onomp anepér mwanap némpouk te tukup mo karenono! ^{”w}

Nomo kor Israel fákáreaoi napnámp taknámp kar ták-sir mwareano

¹²Kémpiyae tárápu, yumo te fwapia mér kip: Takria yumo ou mekamp ankárakao maomp ninik mek kwatae ninik yak nánko sámpria, yiki

^t 3:2,5 Nam 12:7   ^u 3:6 Hi 3:14; 10:23   ^v 3:7-8 Kis 17:7; Nam 20:2-5

^w 3:11 Nam 14:21-23

yak konámp Kwarén younkwe sirarea Kwarén mérnámp ninik pwar naeane. ¹³‘Oukoumwan’ yak nánko, nomo kor ‘Oukoumwan’rá sér i konámp kumur méntép yumo ankár nonopok yaewourria kárákáre nénk kipo. Takria, yumo ou mekamp ankwap ankárrankampan kwatae ninikao man poupwekáp nánko, maomp ninik kárákáre nánko, Kwarén mér mo naeane. ¹⁴Nomo wokwaek kar méri námp te ankár oukoumwan kor am mér te kárákáre fek sámpea yakáprá tukupea sumpwinámp ke fek mwanámp. Nomo takria te, nomo ankár Jisasomp koumteouráp arop kare yakáp námpon.^x

¹⁵Ono manénkir sérinamp kar táman warko Kwaromp Buk fek arakrá sénámpón:

“Yumo oukoumwan Kwaromp kar wa nap kwamp te,
yumo te wokwaek yakápap
Israel arop fárakapaoiápnaámp araknámp
yiráp ninik fákapea kárákáre kwapono.”^y

¹⁶Wokwaek kar te apae arop firaо Kwaromp kar wa napao, am kar ták-sirariapon? Am te Moseso Isip mekampan éréképea akwapámp arop ponankor támao takiapon. ¹⁷Kwaro 40 yopwar fek yopor yonkuae pwarámpáprá akwapámp te wanimpón? Am yopor yonkuae pwarámpámp te kwatae ninik fek yakápap koumteouráp aropan nánko, am fárakapao faokorapo, maomp yákáre te kwar mwar mek tankápámp te, Kwaro am fárakapan saráp yopor yonkuae pwarámpámp. ¹⁸Kwar te wan ‘Onomp anepér mwanap némpouk tukup mwanap pourou mono’ ria fou e séri námpon? Am Kwaromp kar ták-pwarnap koumteouráp arop fi támanimpon.^z ¹⁹Aenámp te nomo wae mérono: Am fárakap te Kwarén mér mo kare napara, am fi kor fek táman Kwaromp anepér mwanap némpouk te ankár kare kar yink mo karenono.

Kwaromp koumteouráp arop anepér sámp mwanap kar

4 ¹Kwaro ‘Yumo te ono yaknamp anepér mwanap némpouk korop mwanap’ rinámp kar te oukoumwan máyak námpon. Aenámpara, nomo ankár apáp mwanámpón. Takria Kwaro nke nánko, yumo ou mekamp arop am mek akwap moantáno. ²Nomo wawinámp Kwapwe Kare Kar máte, wokwaek Israel firaо wawiap niampón. Aeapan maok, am fárakap te wa mwar waria maok, Kwaromp kar te karenoria mér moiapon. Aeapara, am fárakapao wanap Kwapwe Kare Kar te man yaewour moimpon. ³Oukoumwan te Kwarén mérnámp arop nomo te fwap am anepér mwanap némpouk tukup mwanámpón. Wokwaek Kwaro am némp táman námwan mér monap aropan sérrá,

“Ono yopor yonkuae pwarámpria fou e sénampono:

---

^x 3:14 Hi 3:6   ^y 3:15 Sng 95:7-8   ^z 3:18 Nam 14:1-3,26-33

Ono yaknamp anepér mwanap némpouk korop mo karenono.”

Am takrá sénámp te, námokuráp anepéran sénámpañ maok, mao mámá apár yoroia pwarará te, warko tére naenámp yak moimpon.^a ⁴Kwaromp Buk fekamp kar ankwap ‘Fákánek yae’rá sénámp te, Kwaro am fákánek yae fek mao térea pwara námp nkea am yae fek anepérimpon.^b

⁵Am kar manénkir nomo nke námp te arakrá sénámpón:

“Am fákáre te ono yaknamp anepér mwanap némpouk te ankár yink mo karenono.”

⁶Ankwap fárakap te fwap maomp anepér i konap némpouk yink mwanapon. Aeno koumteouráp arop ankwap fárakap wokwaek Kwaromp Kwawpe Kare Kar wawiapao ták-siri nap te, am fárakap te am némpouk tukup mo karenono. ⁷Am fárakap sokororá paokopria kwar saráp mek faokor tenapo, kápaе kare yopwar akwapeanánko maok, Kwaro King Devitén yink mwanap yae ankwap ‘Oukoumwan’rá sénámp kar farákápámp te nomo wae sérinámp niamp támaono:

“Oukoumwan yumo Kwaro sénámp kar mámá
wa nap kwamp te,
yiráp ninik fákapea kárákáre kwapono.”^c

⁸Wokwaek kar Josua am arop fárakapan am apár mek anepér sánkearánko te, Kwaro Devitén warko wakmwaek yae ankwaprá sér mono. ⁹Aempara nomo te wae mér námpón: Nomo anepér mwanámp te oukoumwan yak námpón. Am te Kwaro fákánek yae fek anepérimp niampón. ¹⁰Nomo wae mér námpón: Arop Kwarént maomp anepér i konámp némpouk yoump námp te wokwaek Kwaro náráp tére pwarará anepérimpnámp taknámp, mao kuri náráp tére pwarará anepérámpon.^d ¹¹Nomo ankár am anepér i konap némpouk tukup mwaria te, ankár tére kárákáre mwanámpón. Takria arop ankwap ankáránk wokwaekiapnámp taknámp kar ták-sir konap ninikaokria am mek yoump mo naeane.

¹²Kwaromp kar te yiki yak námpara, tére kárákárerá yak námpón. Am te énénkér mwaek wiráp bainat wiran kámákár akwap námpón. Am Kwaromp kar te aropan faropea mek karaok akwap konámpón. Aenánko maok, waemp ntia ninik mek kukkwaraochia yae ke me mwaek, pu kwaráp kor me mwaek worépámprá akwap konámpón. Aenánko maok, nomo nomp ninik mekamp ankank ponankor mér i konámpón.^e ¹³Kwaro nke námp fek te, námoku yoroinámp ankank te ankwap ankank ankáránk mek yak mo kareno. Ponankor ankank te Kwaro nke námp fek érik karaok yak námpón. Kwaro saráp nomp ninik ponankor yurukup naenámpón.^f

^a 4:3 Sng 95:11   ^b 4:4 Stt 2:2   ^c 4:7 Sng 95:7-8   ^d 4:10 Stt 2:2   ^e 4:12 Ef 6:17; 1 Pi 1:23; Yé 2:12   ^f 4:13 Ro 14:12

'Jisas te nomp Pris Tokwae'rá sénámp kar

¹⁴Nomo te wae nomp Pris Tokwae mao yakria yámar mek mek karaok Kwaromp wonae fik youmpá yak námpón. Mao te Jisas, Kwaromp Tárápono. Nomo Jisasén mér námp farákáprá sér i konámp te ankár kárakáre fek sámpea paokop mwanámpón.^g ¹⁵Nomoku mwar te kwatae ninik kwe-pwar mwanámp kárakáre te mo námpara, am nomp Pris Tokwae támao fwap nomwan aropomp naenámpón. Am te apaeritea námpánápe, nomwan ponankor nkawakwe make ninik korop námp te, man kuri wae tak námpan maok, mao te kwatae ninik moimpon.^h

¹⁶Aenámpara, nomo fwap Kwaromp wonae fik tukupria apáp mo, fwapono. Am arop te aropomp i konámpara, nomo maonámpok tukupria te, mao nomwan yonkwae touwe námp nke mwanámpón. Tá nomo apae ankankan ninik tokwae nánko te, mao nomwan námokuráp ninik fek yaewour naerámpón.ⁱ

Pris Tokwae Jisas nomwan warko érékép naenámp pwinámp kar

5 ¹Ponankor pris taokeyakáp mwanap arop yoroi pap konap ninik te ará: Kwaro arop ankáránk warámpea, man maomp téreria koumteouráp aropan yaewour naenámp arop yoroi pap konámpón. Pris taokeyak konámp aropamp tére te nkawakwe make ankank Kwarén kwaporok nénk, ta kwatae ninik tirá épér naenámp nkawakwe make ofa nénk konámpono. ²Am arop námoku kwatae ninikráp aropria kárakáre yak mo námpara, mao te arop fárakáp mér moráp, tá Kwaromp mwae kup pwarnap arop fárakapan sánánkar porokwe fek yaewour naenámpón.^j ³Tá am arop námoku támao porokwe námpara, mao koumteouráp aropamp kwatae ninikan Kwarén ofa sánkria maok, námokurápan kor mént sánk naenámpón.^k

⁴Am pris taokeyak konámp arop te e tokwaerápara, arop ankáránkao námokuráp ninik fek am tére mono. Kwaro wokwaek Aronén wumwiria am tére sánkámpnámp taknámp wumwiria sánk nánko maok, am tére sámp konámpón.^l

⁵Kraiso kor take. Mao námokuráp eran narek papria pris taokeyak konámp arop yak mono. Kwaro námoku man am téreaeria pap námpón. Kwar te arop ankwapan sér mono, man saráp arakrá sér,

“Amo te onomp Tárápono.

Oukoumwan ono te waráp Naropwar yak nampono.”^m

⁶Ankwap fek kuri Kwaro sérrá,

“Amo te ankár Melkisedeko yakámpnámp taknámp

^g 4:14 Hi 10:23   ^h 4:15 Hi 2:17   ⁱ 4:16 Hi 10:19   ^j 5:2 Hi 4:15   ^k 5:3 Wkp 16:6,24

^l 5:4 Lo 28:1   ^m 5:5 Sng 2:7; Hi 1:5

pris yaká yak nanapon.”ⁿ

⁷Wokwaek kar Jisas apárok arop yakámp fek, mao Kwarén kar toropwapámp fek te, mao námwan warko warámp nánko, sumpwi mo nanampaoeanria méria, Kwarén kárákáre fek kar toropwapria tékén wumwirá éma waempon. Mao te námokuráp ninik wampwe pwarará, Kwaromp yae ankore mek yak námpara, Kwaro maomp kar wawimpon.^o

⁸Jisas te Kwaromp Tárápao maok, mao touwe sámpámp te, am ninik támao Kwaromp karwaok tukup konap yénkép námpon. ⁹⁻¹⁰Amnámp támao, ankár Kwaromp karwaok naenámp arop ankárrankamp kare yak námpon. Aenámpantá maok, Kwaro man sérrá, “Amo te Pris Tokwae Melkisedek yakámpnámp taknámp yak nanapon.” Aerá sérianánko, mao te náráp karwaoknap koumteouráp aropan warko érékpéanánko, yae-párák yakápi-yakáp mwanap arop yak naenámp.

Nomo te épér morok táráp kánanke niampi yakáp mwareano

¹¹Jisas ntia Melkisedekomp kar kápae kare yak námpaon maok, yino yumwan sér mwarianámpao, yiráp ninik épérép napantá yino mámá kar fi yumwan yénkép mwanámp pourou mo námpon. ¹²Kápae kare ke akwap tenánko, yumo fwap wae tisa yakáp mwanapan maok, mo napono. Yiráp ninik te oukoumwan sik napara, yumwan arop ankwapao Kwaromp kar wourékam Kristenén farákáp konap niamp fek warko farákáp mwanap námpon. Yumo te oukoumwan kárákáre fir fár mwanap pourou mo napara, moman saráp fánapon.^p ¹³Nomo te waeman mér námpon: Kápae kare arop mom mwar fánap te oukoumwan épérémou tárápu niampi yakáp napara, yae-párák kare ninik, tá kwatae ninik fwapia mér mo napon. ¹⁴Aeno kárákáre fir te arop wae méri yakáp napao fári konapon. Am taknap arop fárákáp te waeman námoku ninik kour sámpea nkvakwe make tére mwanap ninik mek kákrá, kwataenámp ninik mér, kwapwe kare ninik mér i konapon.^q

Nomo Kwarén mér námp fwapia kárákáre fek sámpea paokop mwanámp kar

6 ¹⁻²Nomo te Kraisomp manmékir wawimp kar kánanke táman saráp sérar mwareano. Nomo te oumpwaran kápae kare por yiimp saráp yakáp konap niamp mwareano. Nomwan yiki yak mo i konámp wokwaekamp ninik te ankár younkwek pwararea maok, Kwarén mér i konap ninik, tá nkvakwe make ént mek nérrá kák konap kar, tá arop ént mek nérrá pourouk yae pap konap ninik, tá sumpwianámp arop warko fárámp naenámp kar, tá kwatae ninik fek yakápnap arop fárákáp kотиaka fákapea yaká yakáp mwanap kar, ará kar táman saráp farákáp

ⁿ 5:6 Sng 110:4; Hi 7:1,16-17   ^o 5:7 Lu 22:40-44   ^p 5:12 1 Ko 3:1-3   ^q 5:14 Ro 16:19

mwareano. Oukoumwan te nomo ankár Jisasén mér kareria am kar te kámá-pwarará mér kárákárean farákáp konap kar fek farákáprá tukup mwanámpón. ³Kwaro nomwan am takenkrianánko te, am te pwararea maok, nomo ankár Jisasomp kárákáre kor kar farákáp mwanámpón.

⁴'Arop ankwap fárakáp te waeman Kwaromp wae kwapwe sámpria, tá yámar meknámp koropnámp kwaporok sánknámp fir niamp sámp, tá wae Yiki Kor Spirit sámp napara, am arop fárakáp warko Kwarén younkwe sánk nap te, warko Kwaronámpok koropria kwatae ninik younkwek sir mwanap mwae kup yak mo kareno. ⁵Am fárakapao Kwaromp kar te kwapwe karenoria wae mér napon. Aeria Kwaro arop ponankor nánkárap taokeyak naenámp kárákáre tokwae kwapweran wae mér napao maok, ⁶Kwarén mér nap pwarará kwatae ninik fek tukup nap te, warko kwatae ninik pwarará, Kwaronámpok arákarrá korop mwanap mwae te yak mono. Am fárakapao taknap ninik te Kwaromp Tárápan warko yaopwae porokopramp fek pukup napo, arop ankwap fárakapao man nkea wourouump nap niamp napon.^r

⁷Kápae kare por warákam ék saráp yak nánko, apár porokwe kwapwe nánko maok, am apár mek aropao yopwar yororia fir yoro napo, kápae kare tankápria maok, arop yaewour i konámpón. Am tak námp te, Kwaro am apáran kárákáre sánk nánko námpón. ⁸Aeno nkawakwe make paok wi, tá fok kápae forokornámp apár te Kwaro nke námp fek am apár te kwatae námpara, yae amp mono, Kwaro sénánko, koupour kar yaomwirao fánaenámpón.

⁹Kémpiyae tárápu kare, oukoumwan yino yumwan má kárákáre kor kar sénámpan maok, yino te waeman mér námpón: Yumo te take pourouráp sámp mono, kwapwe kare mwaeaok tukup napo, fwap Kwaro yumwan yaewouria warko érékép naenámpón. ¹⁰Kwar te kwataenámp aropao yumo térenap tére kwapwe niík mo, pwar naenámpanápe? Yumo waeman Kwarén warákár napara, am ninik táman maomp koumteouráp aropan yaewour mwanap ninik sánk námpón. Aenánko yumo te ankár takrá yakáp i konapon.^s ¹¹Yinomp ninik te, yumo ponankor ankár kárákáre fek takrá térerá tukupria maok, Kwaro yumwan warko éréképea fwapokwap naenámp ke yépék nap, mér kárákáre fek sámp-fákeyakápenkria námpón.^t ¹²Yumo kokwae kwapono. Yumo ankár arop fárakapao wokwaek Kwaro 'Náráp tárápuan nénk nanamp'rá sérinámp ankank sámp mwanámpria mériá yépékria koupour kokwae moi nap niamp kipo.

Nomo Kwaro sérinámp kar táman mér kárákáre mwanámp kar

¹³Wokwaek kar Kwaro Abrahamén 'Wakmwaek ankank sánk nanamp' ria sérimp kar te, arop ankwap tokwae kar Kwarén kámákár

^r 6:4-6 Hi 10:26-29   ^s 6:10 Hi 10:34; 1 Ko 15:58   ^t 6:11 Hi 3:14

akwap námp te yak nánko, Kwaro maomp e fek fou e sénaenámp te mo námpantá, Kwaro námokuráp e fek fou e sérimpon.¹⁴ Aeria maok sérrá, “Ono waeman amwan kárákáre kor kare kar sér rae: Ono ourour kwapwe kare sánk tenanko, nánkár waráp appeyaenáp fekamp kápae kare arop forokor naenámpón.”^u ¹⁵ Aerámpantá maok, Abrahamo kuri táman wawi pwatea koupour kokwae mono, am yae táman yépékrá akwapea Kwaro wakmwaek nénk nanamprimp ankank ponankor sámpámpón.

¹⁶ Fou e sér i konap ninik te ará: Arop ankáránk wa mokop tokwaean nkeá maomp e fek fou e sénapo, am támao am aropamp e te tokwae karia ankwap fárákapan kámákár akwap námp yénkép konámpón. Am támao mao sénámp kar kárákáre sánk nánko, ankwap fárákap wawia ‘Kare námpono’rá sér i konapon.¹⁷ Wokwaek kar Kwaro maomp tárápuan yaewour nanampria sérimp kar te am ke fek érik karaok yénkép naeria, mao kar mwar séria pwar mo i konámpara, náráp kar kare karonoria fou e sérimpon.¹⁸ Aemp te oukoumwan kor Kwaro ‘Yaewour nanampria sérimp kar, tá fou e sérimp kar makia má anánk kar oukoumwan yak námpón. Kwar te am ankank anánkaopwe te kwekária pwar mono. Nomo piríkimpá koropea Kwaromp wonae fik yakáp námpara, am kar anánkaopwe támao nomp ninik mek kárákáre sáp nánko, nomp ninik te Kwaro sérimp ankank máte, fwap sámp mwanámpioria kárákáre fek yépékrá yakáp námpón.”¹⁹ Am Kwaro sérinámp ankankantá yépék námp te paok perao yao yowe fek térea kárákáre yak konámpnámp taknámp nomp ninik mek taki yak námpón. Am paok pe te Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor Kwapwe Kare mek tokorop tenap, waempyam éntér mek youmpá térea kárákáre yak námpón.²⁰ Jisasomékir nomwan yaewour nanampria am aokore mek youmpea Pris Tokwae Melkisedek yakámpnámp taknámpia ankár yaká yak námpón.”^w

Melkisedeko pris tokwae téremp kar

7 ¹ Am Melkisedek te taun Salem mekamp king, tá Narek Karaok Yaknámp Kwaromp prisono. Wokwaek Abrahamo king fákáreran yorowarrá yárakria yénképia pwatea koropánko maok, Melkisedeko mwaeaok kíkipria maok, man ourour sánkámpón. ² Aenko maok, Abrahamo ankank ponankor fére-sámprramp fi kákea pwateyakrá Melkisedekén ankwap fi sánkámpón. Am ‘Melkisedek’rá sénap e fi te “Yae-párák Kare Ninik i konámp Kingono.” Mao te taun Salem mekamp kingono. Am takrá sénap te ‘Yonkwae Porokweráp Ninikamp Kingono’rá sénapon.”^x ³ Maomp éntupwar naropwaromp e te buk fek yak mo, tá maomp appeyaenáp fi e yak mo, tá éntupwaro man sámpámp yae arop

^u 6:13-14 Stt 22:16-17   ^v 6:18 Nam 23:19   ^w 6:19-20 Wkp 16:2; Hi 9:3

^x 7:1-2 Stt 14:17-20

mér mo, tá mao sumpwimp yaerao kor buk fek yak mono. Mao te ankár Kwaromp Táráp niampia pris yaká yakámon.^y

⁴ Yumo te ankár Melkisedekomp e tokwae táman ninikenke. Mao te kárakáre tokwaeráp arop, tá nomp appe fi kare Abrahamo yorowarrá yárakria kokwapwe kare ankank tirá yárakimp fére-sámpramp fi kákea maok, fére má Melkisedekén sánkámon. ⁵ Livai firaо saráp pris tére konapon. Aenapo maok, loao arakrá sér, “Ankwap Israel fi te ankank fére-sámpramp fi kákea, fére te Livai firan nénkenke.” Israel fi te Livai firént mwearoria am fárakapao kuri Abrahamomp tárápu napao maok, am fére-sámpramp fi kákeanap ankank fére fek yak námp te am fárakapan nénkapon.^z ⁶ Melkisedek te Livai fi mekamp moan maok, Abrahamo ankank fére fek yak námp am man sánkámon. Melkisedek te Kwaro ‘Warko sánk nanamp’rá sérinámp arop táman ourour sánkámon. ⁷ Nomo te wae mér námon: Arop ankwapan ourour sánknámp arop te mao te arop tokwaenono. Aeno am ourour sámpnámp arop te maomp yae ankore mek yak námon. ⁸ Livai firaо am Israel firaо nénknap ankank fére-sámpramp fi kákea nap ti nap te sumpwí mwanap aropono. Aeno am arop Melkisedeko Abrahamoinámp ankárakamp fi ankank sámpámp te Kwaromp Buk fek te, ‘Mao te oukoumwan yiki yak námp’rá sénámon. ⁹ Tá nomo fwap arakrá sér, ‘Kare, Livai kor am fére fek yaknámp ankank sámp konámpa maok, wokwaek Melkisedeko Abrahamoinámp ankank sámpámp te Livai firaoi napan sámp námp támaono. ¹⁰ Livaiimp éntupwar man oukoumwan fárakap mo, mao te Abrahamomp pourou mek yakánko, Melkisedekén am ankank sánkámon.

Pris wourékam wokwaekamp prisan kwe-pwarnámp kar

¹¹ Kwaro Israel firan lo sánkámp te Livai firaо pris yakáprá Israel firan taokeyakápnip ke fekimpon. Am pris tére nap támao arop fwapokwapia yae-párák kare kák nánkoria te, apaerá warko pris ankwap Aron yak námp niamp mono, ‘Melkisedeko yak námp niamp pourouráp pris yakano’rá sénaenámon? ¹² Pris manénkirkamp pwar napo, ankwap am éri mek koropea yakáp nap te, loao kor taknámp naenámon. ¹³ Kwaro ‘Pris yaká yak naenámp’rá sénámp arop am te Livai fi mekamp mono. Mwar ankwap fi ara, alta fek pris tére moiapono. ¹⁴ Nomo te wae mér námon: Nomp Tokwae Kar korop námp te Juda fi mekampono. Tá Moseso kor am fi ‘Pris yakápenk’rá sér moimpon.’^a

Jisas te Pris Tokwae Melkisedek niamp yaká yak konámp kar

¹⁵ Nomo wanámp kar fi kor érik yak námp te: Pris wourékam Melkisedek niamp yak námp te, ¹⁶ pris yakáp i konap lo karao ‘Amo fwap

^y 7:3 Hi 7:15-17   ^z 7:5 Nam 18:21   ^a 7:13-14 Mt 2:6

pris yakae'rá sénámpanápe. Ankár náráp yiki yaká yak konámp kárákáre fek Kwaro man 'Pris yakae'rá sénámpón. ¹⁷Kwaro náráp Buk fek sérrá:

"Amo te ankár Melkisedeko yakámpnámp taknámp
pris yaká yak nanapono."^b

¹⁸Wokwaekamp lo kar te kárákáre moria nomwan yaewour naenámp mo námpantá Kwaro wae sámp-sírari námpon. ¹⁹Lo kar fek te ankwap ankank yae-párák kare yak moimpon. Aenámpantá maok, Kwaro ankwap kwapwe kare mwae kup kík-pwaránko maok, am mwae támao kwapwe kareriaka lo kwe-pwaránko maok, nomo oukoumwan fwap Kwaromp wonae fik tukup námpon.^c

²⁰Kwaro Jisasén 'Pris yakae'rá sérimp te kwaporok párák 'Yakae' ria sér mono, fou e sériaka 'Yakae'rá sérimpon. Pris fákáre wokwaek yakápap te, arop ankárankao fou e séria 'Yumo pris yakápenk'rá sér moimpon.

²¹Kwar námoku Jisasén 'Amo pris yak nanap' ria fou e sérimp kar maomp Buk fek yak námp te arakrá sér,

"Kwar Tokwaerao fou e séria,
'Amo ankár pris yaká yak nanapon'rá sérimp te,
warko am sérinámp kar pwarará ankwap kar sér mono."^d

²²Kwaro fou e sérimpara, Kraiso tére námp te, am kontrak te wokwaekamp kontrak kwe-pwararea, ankár yae-párák kare yaká yak naenámpón.^e

²³Pris fi te ankárankamp fi támao mwar yakápá yakáp mono. Manénkirkamp kápaе kare wourrá tukup napo, wakmwaek am mek-am mekrá yakáprá tukup konapono. ²⁴Aeno Jisas námoku mao pris térerá yak námp te pwar nánko, ankwap pris am éri mek korop mono. Ankár yaká yak námpara, ²⁵arop Jisasén mér námp fek Kwaronámpok korop mwaria napo te, mao te am fárakapan ankár warko éréképeanánko, yakápá yakáp mwanapono. Am te apaerianámpánápe, mao ankár yaká yakria kumur méntép Kwaro 'Am fárakapan yaewourano' ria Kwarén sér i konámpón.^f

Pris Tokwae Jisas te kárákáre korara, fwap nomwan yaewour naenámp kar

²⁶Take pourouráp Pris Tokwae te nomwan fwap yaewour naenámpón. Mao te yiki kareria, nkvak mo mak mo, kwatae ninik yak mo, kwatae níníkráp aropént yak mo, amwar kar yak nánko, Kwaro man warámpeaka yámar mek narek karaok pap námpon.^g ²⁷Pris Tokwae wokwaek téreap te, kumur méntép námokuráp kwatae níníkanénkir ofa sánktea yakáprá maok, tá wakmwaek koumteouráp aropamp kwatae

^b 7:16-17 Sng 110:4   ^c 7:18-19 Ro 8:3-4; Ga 2:16   ^d 7:20-21 Sng 110:1   ^e 7:22 Hi 8:6

^f 7:25 Ro 8:34; 1 Jo 2:1   ^g 7:26 Hi 4:15

ninikan ofa sánk konapon. Aeno Jisas te kwatae ninik yak mo námpara, takrá tére mono, ankár námokuráp pourouran ankárrankamp por Kwarén sánkámpón.^h ²⁸Lorao manénkír yakápap aropan ‘Pris Tokwae yakenk’rá sérimp te, kwatae niníkráp aropara, kárákáre mono. Am loaomékir akwap tenko maok, Kwaro wakmwaek fou e sérimp te, náráp Táráp ‘Pris Tokwae yak naenámp’ ria sérimpara, Kwaro sánkámp tére ponankor wae yae-párák kare térea pwate nánko, am tére te ankár yaká yak námpón.ⁱ

Jisas yámar mek Pris Tokwae yagnámp kar

8 ¹Nomo mámá sénámp kar fi te ará: Nomo te wae nomp Pris Tokwae yak námp, mao te yámar mekamp King Tokwaeramp sia tank námp fek maomp yae-párák mwaek tank námpón. ²Mao te yámar mek Kwaromp yiki kor nap mek pris tére námpón. Am nap te lotu nap kare, aropao ti mono. Tokwae Karao námoku ti námpón.^j

³Ponankor Pris Tokwae fákáreramp tére te Kwarén nkawake make ofa, tá fir émian ofa nénk konapara, nomp Pris Tokwae Jisaso kor wae ankár Kwarén ofa sánkámpono. ⁴Mao kor apárok yakria te Pris yak mono. Am te apaeria námpanápe, apárokamp arop ankwap fárákapao Pris Tokwae yakápria, lo karaok Kwarén nkawake make ofa nénkapara. ⁵Am fárákap pris téreap te, apárok yaknámp lotu nap mek téreapono. Am lotu nap te yámar mekamp lotu nap yiki kor karean wounáprá niapon. Am te Kwaro Mosesén sérimp niampono. Moseso lotu nap sel ti naerianánko, Kwaro sérrá, “Amo am lotu nap ti nap kwamp te, fwapnae karia taokeyak kourrá kápae kare ankank ponankor ono amwan faonkwek yénkép nampaok taknámp karampo.”^k ⁶Aerimpan maok, Jisas térenámp pris tére te ankwap pris fárákapao téreapan kámákár akwapámpono. Am te apae riteanápe, Kwaronámp mwaek nke, arop nomwan Kwaro kontrak papnámp mwaek nkerá amore mek yak námpón. Kwaro wokwaek ‘Nénk nanamp’rá sérimp kar am wourékam kontrak mek yak námp sérimp kar manénkirkamp kontrak mek yak námpán kámákár akwap námpono.^l

Wakmwaekamp kontrak manénkirkamp kontrakan kámákár akwapnámp kar

⁷Manénkirkamp kontrak támao ankár arop yae-párák kare fwapokwap nánko te, Kwaro warko wakmwaek kontrak wourékam ankwap yoro mono. ⁸Kwaromp Buk fekamp karao sénámp te, Kwaro náráp arop fárákapamp kwatae ninik yénkép námp te arakrá sénámpón:

“Kwar Tokwaerao sérrá, ‘Wawenke.

Nánkárap wakmwaek ankwap ke fek te

^h 7:27 Ef 5:2; Hi 10:10   ⁱ 7:28 Hi 5:1-2,9   ^j 8:1-2 Hi 1:3,10-12   ^k 8:5 Kis 25:40; Kl 2:17

^l 8:6 Hi 7:22; 9:15

ono Israel fi ntia Juda firént
kontrak ankwap wurékam tére nanampon.

⁹ Má kontrak wurékam máte
wokwaek am fárákapamp appeyaenápén
apár Isip mekamp yae topwe fek érékpámp fek
kontrak yoroiampan maok,
am fárákap am onoinamp kontrakaok paokop mo napo,
ono am fárákapan younkwek siraramp kontrak niamp
take mono.'

¹⁰ Warko ankwap kar sérrá,
'Ono warko wakmwaek Israel firan ankwap kontrak
yoro nanamp te ará:
Onomp lo kar am fárákapamp ninik mek pap nanko,
am fárákapao onomp lo kar man mér napo,
ono am fárákapamp Kwar yak nanko,
tá nopal am fárákapao kor
onomp firáp arop yakáp mwanapon.

¹¹ Am ke fek te arop ankwapao
ankwap fárákapan yénkria
'Yumo te Tokwae Karan mérenk'rá sér mono.
Waeman ponankor mér kánanke nap,
tá mér tokwaenap aropao kor
onan méri yakap napon.^m

¹² Ono am fárákapan yonkuae touweria,
nkwakwe make kwatae ninik tirá éperia pwarará maok,
ono am fárákapamp am kwatae niniki nap te
warko nik mo pwar nanampono.' "

Kwar Tokwaerao arakrá sérimpon.ⁿ ¹³ Kwaro am wurékam kontrakan
sénámp te, wokwaekamp kontrak te wae épi kwataeria kánanke kwarok
ke fek moyak naerámpo. Aeno nomo wae mér námpo: Ankank
akwapea épi námp te, waeman turupwia ponankor moyak naerámpo.

Wokwaekamp pris fir yiri fek ofa sánk konap kar

9 ¹ Am manénkirkamp kontrak te lotu mwanap lo, tá mámá apár mek
yaknámp sel fekamp lotu nap aropao ti mwanap lo yakámpo. ² Am
sel fekamp nap tiap te, anánk aokorea maok, wonae fikamp aokore yink
konap mek te am mek lam tank, tá Kwarén ofa sánk konap pan, makiaka
am fek kák konap kákánar yak námpo. Am aokore te 'Yiki Kor'rá sér
i konapon.^o ³ Waempyam fek youpoukwap tenap mekamp aokore 'Yiki
Kor Kare'rá séria maok, am mek tankápnámp ankank te anánkaopwe:

^m 8:11 1 Jo 2:27   ⁿ 8:8-12 Jer 31:31-34   ^o 9:2 Kis 25:23,30-31,37

⁴Gol fek oupouroupnap alta, am fek paura nánákáre yankap konap, tá kontrak bokis, gol fek ponankor oupouroup nap, am mek tankáp námp te gol fekamp sospen mek fári konap mana papea nap, tá Aronomp mear yaopwae wokwaek taoimp, tá yumwi worare anánkaopwe am fek Kwaro lo kar kumwiakámp, makiaka am kontrak bokis mek tankápámon.

⁵Am bokis yumuntukamp kour fek te Kwaro koumteouráp aropamp kwatae ninik aropompia tirá épér i konámp yak námpón. Tá ensel anánkaopwe niamp yoroi pwate napo, am bokis yumuntuk yak nepo maok, am enselomp yawor yowe pwae bokis yumuntuk fupukurae yak. Am ensel yawor te Kwar am mek yak námpán yénkép námpón. Aeno ono oukoumwan te má kar má ponankor, fi farákarea pwar nanamp pourou mono.^p

⁶Am takia maok, ankár kumur méntép pris fákárerao Yiki Kor Aokore mek am mek tére konapon.^q ⁷Aeno yopwar méntép Pris Tokwaerao saráp ankárrank por am ankwap Yiki Kor Kare Aokore mek yoump konámpón. Mao Yiki Kor Kare Aokore mek yoump konámp te kwaporok yoump mo i konámpón. Ankár Kwaro kwatae ninik tirá épér naenámp fir yíriran saráp samp-youmpea, námokuráp kwatae ninikanénkir ofaria maok, wakmwaek fikamp arop fwapia mér moitea térenap kwatae ninikan ofa i konámpón.^r ⁸Pris fákáre takrá tére konap táman, Yiki Kor Spiritao nomwan yénkép námp te, aropao am sel fekamp lotu nap oukoumwan térerá yak nánkoria te, Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor Kare mek yink mwanap mxae te érik farákár mono. Oukoumwan síkono.^s ⁹Am sel fekamp lotu nap mek te, oukoumwan mámá ke fek korop námpán wounáprá yénkép námpón. Am sel fekamp lotu nap mek te Kwarén fir nénkria, ankwap ankank ofa sánk konapono. Aeno am ankank ponankor te am lotunap arop fárákapamp ninik fwapokwapia yiki kukarrá pap naenámp pourou mo nánko, arop fárákap kwatae ninik yak monorá mér mono.^t ¹⁰Am lo kar te, éntráp fir fépér i konap ankank, tá nkawakwe make ént-éntup i konap, aran sérar napon. Am ankank te pourou fekamp sarápono. Am lo te Kwaro koumteouráp aropan sánk tenánko, ampaokrá tukupea Kwaro ankank ponankor fwapokwap naenámp ke fek mwanapria nimpon.

Krais námokuráp yíriran Kwarén ofa sánkámp kar

¹¹Aeno oukoumwan te wae Krais ékianámpara, mao Kwaromp kwapwe kare ankank korop námpamp Pris Tokwae yae námpón. Mao am sel fekamp lotu nap kwapwe kare mek yoump námp te, wokwaekamp sel fekamp lotu napan kámákár akwap námpón. Am lotu nap te mámá apár

^p 9:3-5 Kis 37:1-29   ^q 9:6 Nam 18:2-3   ^r 9:7 Kis 30:10   ^s 9:8 Hi 10:19-20

^t 9:9 Hi 10:1-2

mekamp moara, aropao yae fek ti mono. ¹² Krais te mememp yiri, tá bulmakau morokamp yiri sámpea am Nap Aokore Yiki Kor Kare mek yoump moi námpo. Mao ofa sánk námp te námokuráp yíriran sámpea am Nap Aokore Yiki Kor Kare mek ankáranks por yoump námp te, nomwan warko yamokwapea érépéanánko yakápá yakáp mwanámpria ninámpo. ^v ¹³ Táte arop fárakap Kwaro nke námp fek oum nánko te, pris fákárerao meme yiri, bulmakau youroup yiri makia tia maok, bulmakau énti yankapnap éntu éntént ouroukoup, makia tia fákeyakrá maok, am táman arop pourouk pápárámpapo maok, Kwaro nke námp fek aropamp pourou yiki kukur kwawpe konámpo. ^w ¹⁴ Aeno tá nopal Kraisomp yiri te am táman kámákár akwap námpo. Krais te kwatae ninik yak mo kareno. Aenámpara, yaká yak konámp Spiritamp kárakáre fek saráp námokuráp pourou Kwarén ofanámp sánknámpo. Am yiri te pourouan saráp yiki kukarrá pap mono. Mao te nomoinámp kwatae ninik ponankor tirá épéríanánko, nomo Kwaro nke námp fek yiki kukur yakáp námp wae mérámpo. Aenámpara, nomo te warko yiki yak mo i konámp loaok tukup mono. Nomo ankár yaká yak konámp Kwaromp térean tére mwanámpo. ^w

Kraisomp yírirao wourékam kontrak mek kárakáre sánknámp kar

¹⁵ Jisas sumpwi nánko, maomp yiri kwarákarimp te, koumteouráp aropan warko yamokwapea woukouroukamp kontrak yakámp fekamp kwatae ninik ponankor tirá épérímpo. Aeria maok, mao te amore mek yakria Kwarnámp mwaek nke, arop nomonámp mwaek nkeriaka kontrak wourékaman kárakáre sánk námpara, arop ponankor Kwaro wumwinámp kar wawia mántwaok tukupnap arop te Kwaro wokwaek sérimpaokria, yae-párák kare yakápá yakáp napon. ^x

¹⁶ Arop, nánkár sumpwi nanko ankank sámpampria te, maompria e fárakpnámp kar te pepa fek kontraknámp kumwi konámpo. Tá tárápao naropwaro séritenámp ankank sámp naerianánko te, arop fárakap manénkir arakrá mér, naropwar te wae sumpwi námpara, táráp te numwar maomp ankank sámpano ri konapono. ¹⁷ Arop oukoumwan sumpwi mo nánko te, am sámpamprinámp ankank oukoumwan kwaporok yak konámpo. Aeno nánkár sumpwi nánko maok, am sérinámp kar te kárakáre námpara, waeman am ankank sámp konámpo. ¹⁸ Tá taknámp, fir yankop napo, sumpwi nánko maok, am fir yiri pápárámp napo maok, wokwaekamp kontrak táman kor kárakáre sánknámpo. ¹⁹ Manénkir te, Moseso koumteouráp aropan Kwaromp lo kar ponankor farákápámpo. Tá wakmwaek bulmakau morokamp yiri

^u 9:12 Ef 1:7-8   ^v 9:13 Wkp 16:3; Nam 19:17-18; Hi 10:4   ^w 9:14 1 Pi 1:18-19; 1 Jo 1:7

^x 9:15 1 Ti 2:5; Hi 8:6

sámp, memeramp yiri sámpea éntént arákár. Tá sipsip pwae noumouri pen fek forokwap námp, yao hisop poro kor fek yarokwapea maok, ént mek anámpsea am yiri táman buk fek pápárámpria maok, koumteouráp aropamp pourouk kor ponankor pápárámpimpon. ²⁰Aeria maok, arakrá sé, “Mámá te Kwaro yumwan ampaok mwanaponrá sérinámp kontrakan kárakáre sánk námp támaono.”^y ²¹Tá taknámp, Moses te sel fekamp lotu napan yiri pápárámpria maok, nap mek am mek tankápámp disráp ankank ponankor méntér pápárámpimpon. ²²Aenámp te nomo wae mér, loamp ninik fek te, ankank ponankor ankwapmwaek te yirirao saráp Kwaro nke námp fek yae-páráki pap námpono. Aeno fir yiri kwarákár mo nánko te, Kwaro koumteouráp aropamp kwatae ninik tirá épér mono.

Kraiso kwatae ninik tirá épér naeria, námokuráp pourou ofa sánkámp kar

²³Am ofa sánkria yiki kor nap mekamp ankankan pápárámpia torokor nápono. Am yárárnap ankank te yámar mekamp ankank kareran wounáprá yénkép nápon. Aeno yámar mek yaknámp ankank kare yiki kukur yak námpánánko te, ankár kwawpwe kare kare ofa, nape firamp ofaran kámákár akwawp naenámpón. ²⁴Nomo te wae mér námpón: Aropao yae fek yiki kor nap tia nap, Kwaromp nap kareran wounápnap nap mek te Jisas am mek yoump mono. Waeman yámar mek kar pok námpón. Tá oukoumwan te mao waeman Kwaromp wonae fik kar yakrá, nomwan yaewour námpón.^z

²⁵Yopwar méntép Pris Tokwae fir yiri sámpea Yiki Kor Kare Aokore mek yoump ko, Kwarén ofa sánk konámpón. Jisas te tak moi námpón. Mao yámar mek pokea Kwarén ofanámp námokuráp pourouran ponankor sánk námp te kápae kare por moi námpono. ²⁶Táte mao kápae kare por takria te, mao touwe sámp saráp yakria, ankár Kwaro apár yoroimp feknámpia takrá koropea oukoumwan mámá ke fek naempao maok, mono. Oukoumwan te wae pwar naenámp ke wonae fik nánko, Krais apárok ankáránk por ék námp te námokuráp pourouran ofanámp Kwarén sánkeaka kwatae ninik tirá épéri námpón. ²⁷Ponankor aropao kor ankáránk por sumpwiaka nánkár wakmwaek kot mwanapon.^a ²⁸Tá taknámp Kraiso kor námokuráp pourouran ofanámp Kwarén ankáránk por sánkeaka, kápae kare aropamp kwatae ninik tirá épér naenámp touwe sámpámpón. Tá nánkár wakmwaek ankwap por ék námp, am ke fek te kwatae ninik tirá épér mono, ankár arop mao ék naenámpria yépékrá yakáp napan párák éréchépea pok naenámpón.^b

‘Woukouroukamp ofa te kwatae ninik sámp-sir mono’rá sénámp kar

10 ¹Am Mosesomp lo kar te wakmwaek korop naenámp ankank kwawpweramp wounáp karan nomo nke námpono. Aeno mao te

^y 9:19-20 Kis 24:6-8; Wkp 17:11   ^z 9:24 1 Jo 2:1   ^a 9:27 Stt 3:19   ^b 9:28 Fl 3:20;
Hi 10:10; 1 Pi 2:24

am ankank nomwan fwapnae karia érik yénkép mo námpon. Loao sérrá, 'Yopwar méntép ankár ankárankamp aopwe ofaran sánk kip'rá sénámp te, am lo te Kwaronámpok korop mwarianap aropan te fwapokwapia kwapwe karerá kák mono.^c ²Tá lorao fwapokwapianánko, yae-párák kare yakápria te, warko apaerá ofa sánk mwanapanáp. Táte am ankárankamp ofa támao Kwaromp lotu nap mek koropnap koumteouráp aropamp ninik yiki kukarrá páte nánko te, kwatae niniki námp yak námprá ninik mono. ³Ae mwanapan maok, mono. Yopwar méntép am ofa táman sánkriaka nke napo, náráp kwatae ninik oukoumwan yak námprá ninikitea mér i konapon. ⁴Amnap fi kor te ará: Bulmakau youroupamp yíri, memeramp yíri te ankár kwatae ninik te tirá épér mo karenono.

⁵Aenámpantá maok, Krais apárok ékiaka Kwarén sérimpon kar Buk Song fek yak námp te arakrá sérimpon:

"Amo fir yankopea ofa sánk te monoria napon.

Aeno amo te pourou ankwapan maok onan sáp naeria nánap napon.

⁶ Am fárákapao fir énénki kor yaomwi mek yankapria, kwatae ninik tirá épér i konap ofa te amo warákár mo kare napon.^d

⁷Aeno oukoumwan te ono arakrá sér:

'Kwar, ono wae ék nampono.

Am te wokwaek kar ono nanampan buk fek kumwiap niampono:

Oukoumwan te ono wae waráp ninikaok nanampria ék nampono.' "

⁸Manénkir sérinámp kar te ará: "Lo karaok térenap ofa te, fir yénképrá, nkawake make ofa nénkra, tá nkawake make fir yaomwi mek ponankor yank i konap ofa, tá kwatae ninik tirá épér i konap ofaramp ninik, am te amo warákár mo napon." ⁹Tá wakmwaek mao arakrá sér: "Ono wae waráp ninikaok nanampria ék nampono." Aeria maok, Kwaro am manénkirkamp ofa sánk konap ninik te sámp-sírarrá, am éri mek wourékam ofaran pap námp. ¹⁰Jisas Krais te Kwaromp ninikaokria ankárankamp por náráp pourou ofanámp sánkámp. Am meknámp ninik támao nomwan Kwaromp koumteouráp arop kare yoroi papeanánko, yiki kukur yakáp námp. ^e

Kraisomp ofa kwatae ninik tirá épér naenámp pwinámp kar

¹¹Pris fákárerao tére saráp yakápria kumur-kumur tére nap te, ankár am i konap ofa táman saráp tére napan maok, am taknap ofa te kwatae ninik te tirá épér mo karenono. ¹²Aeno Kraiso ofa ankárank sánk námp fek kwatae ninik tirá épéri námp te, ankár kápae kare por takrá yakrá akwap naenámp. Mao te takia pwarará, Kwaromp yae-párák mwaek

^c 10:1 Kl 2:17   ^d 10:5-6 Sng 40:6-8   ^e 10:10 Hi 9:12

tank námpón.^f ¹³Tá mao te Kwaro maomp yopor arop maomp yae ankore mek kák tenánko, yakáp mwanap keran yépékrá tank námpón.^g ¹⁴Am koumteouráp arop fárakap te mao ankárrankamp ofa fek fwapokwapia yiki kukarrá ankár kwawpe kare napara, am fárakap te fwap ankár yae-párák kare yakápá yakápá mwanapon.

¹⁵Yiki Kor Spiritao kuri nomwan kar arakrá farákáp námpón:

¹⁶"Kwar Tokwaerao sérrá,

'Waknwaek ono am fárakapént

kontrak wourékam yoro nanamp te ará:

Ono am fárakapamp mér ntiaka ninik mek

onomp lo kumwiaka pwar nanampon.'

¹⁷Warko ankwap kar am feknámp kírimprá arakrá sér, "Ono te am fárakapamp kwatae ninik tirá épéria, warko ninik mo pwar nanampon."^h

¹⁸Tá Kwaro kwatae ninik wae tirá épéritenánko te, warko kwatae ninik tirá épér mwanap ofa sánk mwaria tére mono.

Nomo ankár mér kareria Kwaromp wonae fik tukup mwanámp kar

¹⁹Kémpiyae tárápu, waeman Jisasomp yirirao nomp kwatae ninik tirá épéri pwate námpara, nomo te apáp mono. Fwap Kwaromp Nap Aokore Yiki Kor Kare mek yink mwanámpón.ⁱ ²⁰Jisas námoku mwae kup wourékam kérémp námpón. Mao námoku támao am mwae kupria, mao yiki yak fi korara, nomo te fwap am waempyam pearákari námp mek mwaeknámp yoump mwanámpón. Am te Jisasomp pourouan wounáp námp támaono.^j ²¹Nomo te wae Kwaromp firáp koumteouráp arop taokeyak konámp Pris Tokwae yak námpón. ²²Nomo nomp kwatae ninikan méria pwarápaenámp ninikan mao te námokuráp yiri fek tirá épériaka, nomp ninikan yáráriaka yiki koriaka paprá, nomp pourouran kor yiki kor ént niamp fek éntupia pap námpono. Aenámpara, nomo ankár kwekár ninik te pwararea maok, Kwarén mér kareria maomp wonae fik tukup mwanámpón.^k ²³Nomo 'Kwar te am sérinámpaokrá tére naenámpororia, maomp kwawpe kare ankankantá kárakáre fek yépék mwanámp'an sér i konámpón. Am te apae riteanápe, nomo te waeman mér námpón, Kwaro tére nanamprinámp ankank te ponankor kare kar tére konámpón.^l ²⁴Nomo ankákárrank ankár Kwaromp koumteouráp arop ankwap fárakapan ninikria maok, tá am fárakapan sérrá, 'Yumo te ankár arop ponankor warákár konap ninik fek yaewour kip'rá sér mwanámpón. ²⁵Tá Kwaromp koumteouráp arop nomo te Kwarén lotu mwaria koupoukour konap ninik ankwap fárakapao i konapnámp araknámp pwar mwareano. Krais ék naenámp yae te waeman fápae

^f 10:12 Hi 1:3   ^g 10:13 Hi 1:13   ^h 10:15-17 Jer 31:33-34   ⁱ 10:19 Hi 4:16

^j 10:20 Mt 27:51-52   ^k 10:22 Ef 5:26; 1 Jo 1:7   ^l 10:23 Hi 4:14

námpara, nomo te ankár kárákáre fek térieriaka nonopok Kwaromp karan farákáp nánko, am támao arop ankwap fárakapamp nínik mek kárákáre nénk naenámpon.

‘Kwaromp Tárápan younkwe sánk kwaponorá sénámp kar

²⁶Nomo waeman Kraisomp kar kare wawi námpao, am nínik wampweri pwarará warko kwatae nínik fek paokop nánko te, am kwatae nínik tirá épér mwanap ofa ankwap te yak mono. ²⁷Aenámpara, nomo te ankár apáp kareria kot mwanámp yae táman yépékrá yakáp mwanámp. Tá Kwarén yorowarnap arop te ponankor yaomwi tokwae touwe fopokornámp mek épér naenámp nánapi yak námpon. ²⁸Nomo te waeman mér námpon: Arop ankárrankao Mosesomp lo kar kwe-pwaránko te arop anánkaopwe, tá yininkaopwe, arakerao mao sokoroinámp kar wawia sénapo te, am aropan te aropomp mono, mao te ankár sumpwi naenámp. ^m ²⁹Yumo te Kwaromp Tárápan younkwe sánknámp aropan te mokoprá nínik rape? Am kontrak te karenorá yénképnámp yirirao am aropan torokoria páte nánko, yiki kor kwapwe kare námpao maok, am arop te warko Kraisomp yiri am te kwatae niampia pap námp te yonkwae touwe konámp Spiritan mékia kwatae pap námp. Aenámpara, mao te Mosesomp kar kwe-pwarap aropao sámpap touweran kámákár akwapnámp sámp naenámp. ⁿ ^o ³⁰Nomo te waeman mér námpon, Kwaro sérrá, “Nopok i konap nínik te onokump térenono. Onoku támao nopal am fárakapan nénk nanampono.” Aeria maok, ankwap kar sérrá, “Nánkárap Tokwae Karao námoku kotria náráp arop ponankor younkoup naenámp.” ^p ³¹Yiki yak konámp Kwaro arop ti-fákeyakrá kot naenámp te, am te kwatae kare ara, nomo te ankár apáp tokwae mwanámp.

Kwarén mér námp ankár kárákáre fek fokopeyakáp mwanámp kar

³²Yumo má kar máte ankár nínik kip: Wokwaek yumo te Kwaromp wae sámpap fek te, am ke fek táman yumwan nkakwe make kar sérarapan maok, yumo kárákáre fek yakápria am kwe-pwararapon.

³³Ankwap ke fek yumwan arop nkeap fek kuk pátea nkakwe make kar kwatae séraria maok, yumwan fupukrá touwe nénkapono. Tá ankwap ke fek te yumo napnámp touwe sámpnap aropan aropompria am fárakapan yaewouria, yonkwae porokwe sánkapon. ³⁴Arop ankwap fárakapao kalabus mek yakápapo, yumo aropompria yaewouriapon. Ankwap ke fek te, aropao ankank tirá, makapo kuri yumo wampwe kuae, kwaporok námoku mwar takanáponoria pwatea warákarrá yakápap te, yiráp yaká

---

^m 10:28 Lo 17:6   ⁿ 10:27-28 Mt 26:27-28   ^o 10:6-29 Hi 6:4-8   ^p 10:30 Lo 32:35-36;
Ro 12:19

yak naenámp ankank kwapwe yak námp táman méri yakáp nap kwamp napon.^q

³⁵ Yumo te ankár yumo wokwaekiap kwapwe kare ninik aran nikia, yiráp am mér kárákáre te pwar kwapon. Kwaro nopol yiráp por ankank kwapwe tokwae pátenámp sámp mwanapan kárákáre fek yénkép kipo. ³⁶ Ae mwanapara, yumo te ankár kárákáre fek yakápria maok, Kwaro warákárnaámp ninikaok tukupriaka Kwaro yumwan wokwaek kar sérrá, ‘Yiki yakáp mwanap kwapwe kare nénk nanamp’ ri námp fwap sámp mwanapon.^r ³⁷ Karenono, Kwaromp Buk fekamp karao arakrá sér:

“Am arop ék naeria te wae faenámpara,
koupour kar ék naerámpon. Mao te yépék mono.”^s

³⁸ Aeno onomp yae-párák kare arop te
mao te wae mér námpara, yiki yak naerámpon.
Táte arop onan mér námpao
warko pwarará arákarrá akwap nánko te,
ono man te warákár mono.”^{t u}

³⁹ Tá nomo te apae Kwarén mérnámp pwarará arári tukupea, moyakáp mwanámp aropanápe. Mo karono. Nomo te Kwarén méri yakáp námpara, yiki yak sámp mwanámp aropono.

Mérnap ninik firamp kar

11 ¹ Karenoria mérnap ninik te Kwaro nomwan yaewour naenámpria yépékrá yakápnámp ninikan saráp sámpea méria paokop námpón. Am ankank te nomo yi fek nke mo námpao maok, nomp ninik te, am te kare kar yak námponia mér i konámpón.^v ² Wokwaek yakápap arop te, Kwar te karenoriaka mérapantá maok, Kwaro am fárakapan kwapwe kare ninikan warákárria sérrá, “Am fárakapamp ninik te yae-párák karenono.” ³ Nomo te waeman Kwarén mér námpara, Kwaro yámar ntiaka apár yoroimp te, námokuráp kar fek saráp séránko yakámp te, wae méri yakáp námpón. Tá kápaе kare ankank nomo nke námpán kor Kwaro nomo nke mwanámp pourou monámp ankank fek yoroi námpón.^w

Abel, Enok, Noamp kar

⁴ Abel te Kwarén waeman kare karonoria méria yárakria maok, mao Kwarén sánkámp ofa te yae-párák kareara, Kenomp ofaran kámákár akwapámpón. Kwaro Abelomp mér nkea, mao te yae-párák kare aroponia warákárria maok, maomp ofaran kor warákarimpon. Abel te wae sumpwi tenánko maok, mao Kwar te karenoria mérnámp karao yakria nomwan oukoumwan kor farákáp námpón.^x

^q 10:34 Mt 6:20   ^r 10:36 Hi 6:12   ^s 10:37 Yé 22:20   ^t 10:38 Ro 1:17

^u 10:37-38 Hab 2:3-4   ^v 11:1 2 Ko 5:6-7   ^w 11:3 Stt 1:1   ^x 11:4 Stt 4:3-5

⁵Enok te Kwarén mérámpantá maok, sumpwi mo, yiki yakámp fek Kwaro warámpea yámar mek pok tenko, arop man nke mo, oupourounkrá paokopia pwararipon. Kwaromp kar Bulk fek yak námpao sénámp te, “Oukoumwan Enokén warámp mo fek, Enok Kwarompa karaok yárakánko, Kwaro man warákárámp kwamp man warámpámon.”^y

⁶Arop Kwarén méria ‘Kare kar yak námpono’rá séi mo námp te, Kwaro man warákár mo i konámp. Aeno arop Kwaromp wonae fik akwap naeria námp kwamp te, mao ankár Kwar yak námponorá méria maok, tá man oupourounkia nkenap arop fárakapan yae-párák fwapokwap i konamp mént mér kuno.

⁷Noa kor Kwarén karenorá mérámpantá maok, Kwaro kor Noan wakmwaek korop naemp ankank séránko maok, Noa te am ankank oukoumwan nke mo námpao maok, Kwaro sérámp karan kare námponorá maok, sip ankárank yoroimpon. Aea maok, námokuráp yupu, tárápu makia éréképea youmpea am sip mek yakápria faokor mo, fwap yae-párák kare yakápipon. Noa takimp te, maomp mérao ponankor koumteouráp aropamp kwatae ninik érik yénkép námpón. Noa Kwarén méránko, Kwaro man ‘Yae-párák kare aropono’rá sérimp te Kwaro námwan mérnap ponankor aropan sér i konámp niampono.^z

Abrahamomp kar

⁸Abrahamo Kwarén méria maok, Kwaro man ‘Koropae’rá séránko, Abraham te Kwaromp karwaok akwapámon. Mao náráp némp kare pwarará, Kwaro apár ankwap mao kareampor sánk naerianánko, ampok akwapámon. Abrahamo kor am te fwapia mér moria, am te maok akwap nanaeriaka ninikrá akwapámpao maok, waeman mao kor Kwarén mérámp kwamp akwapámon.^a ⁹Mao te waeman Kwarén mérámp kwamp akwapea Kwaro manénkir, amwan sánk nanamprá sérimp apárok akwapá tankámon. Am apárok tankámp te ankwapamp apárok tank námp niampara, oukoumwan nap kare ti mono, sel fek saráp woukoup ko yakrá akwapeakánko maok, maomp táráp Aisako kor takrá akwapeakánko, appenáp Jekopo forokareakámp fekria maok, Kwaro am koumourean námo má apár sánk nanampri námpán yépékrá yakepon.

¹⁰Abraham te sel fekamp nap mek saráp yakria, yámar mekamp ankár yaká yak naenámp taunan yépékrá yakámon. Kwaro námoku saráp am taun tére konap ninik námpara, námoku ti námpón.

¹¹Sara táráp sámp naenámp ke te wae akwap tenámpan maok, Abrahamo ‘Kwaro námwan sérinámp te pwar mo i konámpara, fwap tak naenámporo’rá ninikimpara, Kwaro man tárápamp naropwar yak naenámp kárákáre sánkámon.^b ¹²Abraham waeman mér pourou kwataeaka sumpwi

^y 11:5 Stt 5:24   ^z 11:7 Stt 6:13-22   ^a 11:8 Stt 12:1-5   ^b 11:11 Stt 15:6

naenámp fápae námpao maok, am arop ankárakamp fekamp kápae kare tárápu forokarea te yámar mekamp térme yakáp nap niamp, tá ént mekamp kárak niamp nánko, arop te kourouump mwanap pourou mo naenámpon.^c

¹³ Am Kwarén mériap arop fákáre yiki yakápap fek te Kwaro sérinámp ankank kwapwe kare wae kare kar sámp mwanámpria warákárrá yépékrá tukupea mént sumpwiapon. Am fárakapao kor oukoumwan am ankank nkeaka sámp moap fek kor warákárria maok, sérrá, ‘Nomo oukoumwan mámá apár mek koropea yakáp námp fek te, ankwapamp apárok yakáp námp niamp oukwan yakáp námpón.’ ¹⁴ Am arop fárakap makrá sénap kar máte nomo waeman mér námpón, námokuráp némp karean oupourounk napon. ¹⁵ Tá am fárakapao am manénkir pwatea koropap némpán ninikria te, ampok arári tukup mwarapon. ¹⁶ Ae mwarapan maok, am fárakap te am táman ninik mono, ankár waeman ankwap kwapwe kare apár sámp mwaria nap táman warákár kare napon. Am apár te mámá apáran kámákarea kwapwe kare námpono. Am te yámar mek támaono. Kwaro am fárakapampor taun nánapi pwate námpara, am fárakapao ‘Nomp Kwar’rá sénapo, Kwar te am táman pwarápae mono.

¹⁷⁻¹⁹ Kwaro Abrahamén wokwaek sérrá, ‘Aisak fekampao waráp appyeaenáp forokor mwanapono’rá sérimpon. Aeritea maok, wakmwaek mao Abrahamo náráp karaok akwap te mokoponrá nke naeria maok sérrá, ‘Waráp táráp Aisak ankárakamp am te onan ofa sápampo’rá sérámpantá maok, Abrahamo kor wawia méria, fwap Aisakén ofa sánk nanko te, warko Kwaro fwap apár me mekamp fárámpá pap naenámpria, náráp táráp Kwarén sánk naeria nimpon. Aemp te Abrahamo Aisakén warko apár me mekamp sámp námp niampimpon.^d

Aisak, Jekop, Josepomp kar

²⁰ Aisak Kwarén mér námpara, Jekop ntia Ison ourour wor-pwarareea wakmwaek sámp nenep ankank sérimpon.^e ²¹ Jekopo kor Kwarén mérámp kwamp wae sumpwi naeriaka, námoku mearrá yárak i konámp mear yaopwae fek me kor yiríp yakrá Josepomp tárápyaran ourour wor-pwarareaka, Kwarén lotuimpono.^f ²² Josepo kor wae Kwarén mérrá akwapea wae téknouria sumpwinaemp wonae fikámp kwamp sérrá, ‘Nánkár wakmwaek Israel fi yumo warko Isip meknámp tukupria te, onomp kour mént sámpea tukup kip’ ria sérimpon.^g

Mosesomp kar

²³ Mosesomp éntupwar naropwar te Kwarén mérepara, éntupwaro Mosesén tankeanánko nkepo maok, táráp kwapwe kare námpantá, apáp

^c 11:12 Stt 15:5   ^d 11:17-18 Stt 22:9-12   ^e 11:20 Stt 27:27-29,39-40   ^f 11:21 Stt 48:15-16
^g 11:22 Stt 50:24-25

moria Isip mekamp kingomp kar ták-pwararea táráp porokwap-pap mo, yinink yunk fekmek wouroump fákeyakepon.^h

²⁴ Wakmwaek Moseso téképá yakria Kwarén mérámp kwamp sérrá, ‘Onan te Isip mekamp Kingomp yupu-tárápamp táráponorá séri kwapono’rá sérimpon.ⁱ ²⁵ Mosesomp ninik te kwatae ninikaokria fae tákare ke fekamp ankank táman warákár te monoria maok, maomp ninik te ankár Kwaromp firáp aropént yakria ‘Énénki touwe sámp mwanámp’ ria sérimpon. ²⁶ Maomp ninik te Kraiso nánkár sámp naenámp niamp pwarápaeran maomékir sámp námp te Isip mekamp mani ntiaka mopor i konap ankankan kámákár akwap námpón. Am te apaeria námpánápe, Kwaro wakmwaek nöpok man sánk naenámp ankank kwapweran ninik námp kwamp kárakáre fek fokopeyak námpón.

²⁷ Moseso Kwarén mérámp kwamp maok, Kingomp yoporán apáp mono, Isip pwarará akwapámpón. Aropao yi fek te Kwarén nke mono. Aeno Moses námoku te waeman Kwarén nkemp niampámp kwamp maok, Moses kárakáre yakámpón.^j ²⁸ Moseso Kwarén mérámp kwamp maok, mao Kwaro Pasova yae tokwae pap nánko, ampaokria sérrá, ‘Enselo koropeaka poumou-tárápu nae-tárápu fupukrá kák naenámpón. Israel yiráp nae-tárápu fupukrá kákantá, sipsip porokwap papea maomp yiri sámpea ménki fek mwaek foporokwamp kip’ rimpon.^k

Kápae kare Israel fi Kwar te karenoria mér kárakáreap kar

²⁹ Israel firaor Kor Kwarén wae mérárap kwamp, Noumouri Kor Solwara téperrá yink mwariakapo maok, Kwaro ént solwara porokwap fárakapánko, fárakár akwapánko, apár kar niampi yak nánko, téperrá yinkapon. Aetenapo maok, Isip mekamp aropao kor am fárakapan éntér káki tukup mwaria yinkapo, warko éntao oupoupouránko surumpwiapon.^l

³⁰ Israel fi te waeman Kwarén mérárapara, Jeriko mekamp yumwi fekamp yár fírífákánek yae fek wapokwaprá paokopapo maok, am yumwi fekamp yár torokopi pikámpón.^m ³¹ Kokopor yupu Rahap Kwarén mérámpara, Israel mekamp arop anánkaopwe koropea taunan kánánkámp youroukoupepo, am arop yaworan yaewourimpara, yorowar koropámp fek te Kwarén mér monap aropao faokorapo maok, mao te fwap yakámpón.ⁿ

³² Aeno oukoumwan te ono ankwap kar te apae karan farákáp nanampanáp? Ono te kápae kare kar farákáp mono. Wae támaono. Ono te Gidion, Barak, Samson, Jepta, Devit, Samuel, aea maok, profet ponankor máte ono farákáp mono.^o ³³ Am arop fákáre te Kwarén

^h 11:23 Kis 1:22; 2:1-2   ⁱ 11:24 Kis 2:10   ^j 11:27 Kis 12:51   ^k 11:28 Kis 12:21-23

^l 11:29 Kis 14:21-31   ^m 11:30 Jos 6:12-21   ⁿ 11:31 Jos 2:1-21; 6:25   ^o 11:32 Het 4:6-5:31; 6:11-8:32; 11:1-12:7; 13:2-16:31; 1 Sml 1:1-1 Kin 2:11

mérapara, yorowar kwe-pwararea maok, kápae kare kingomp ami fákáre yénképi pwarariapon. Ankwap fárakap te arop éréképea yae-párák kare ninik yénképrá tukupapon, tá Kwaro ankank nénk nanamprimp wae sámpapon. Aropao laionén arop yamp kwaponoria taokorapo, yourounkwe moiapon.^p ³⁴ Arop ankwap fákáre Kwarén mérapara, yaomwi tokwae torokwari papapo maok, tá arop ankwap fákáre te pirikimpá tukupapo maok, man kor bainat fek fékérrá épér moiapon. Tá ankwap fárakap te kárákáre moapo maok, Kwaro kárákáre sánkánko maok, wakmwaek kárákáre sámpea tae fek yorowaria maok, ankwap fi mekamp ami fárakapan yérépea kwe-pwarariapon.^q ³⁵ Éntupwaryaenáp fárakap Kwarén mér napara, touwe koropánko tárápu faokorapo maok, Kwaro warko fápárampea kákánko, éntupwaryaenápo náráp tárápu warko tiapon. Tá arop ankwap fárakap fápákampia yakápapan yorowarap aropao sérrá, “Yumo Kwarén pwar napo te, yino yumwan surumpwirá kák mono.” Aerá sérapo maok, am fárakapao kor yorowarap aropao sénapaok mo, ankár Kwarén kárákáre fek mémia maok, sérrá, ‘Yino te fwap apár me meknámp fárámpéa kwapwe kare yiki yakáp mwanámp’rá sénapo, am fárakapao surumpwirá kákapono.’

³⁶ Ankwap fárakap Kwarén mérapo, yorowarap aropao am fárakapan wourouumprá paok ke fek fupuk napon. Kwarén mérnap arop ankwap fárakapan sen fek yaonkiaka kalabus mek kákapon.^s ³⁷ Yorowarap aropao ankwap fárakapan yumwi fek yénképrá épéria maok, tá ankwap fárakapan so fek kuk-fékérrá kákria maok, tá ankwap fárakapan bainat fek faoporrá épériapon. Kwarén méráp arop ankwap fárakap yiriimp mwanap ankank mo nánko, sipsip ntia meme yipiran képérrá, maok tukup mwarrá oupourounkapo, tá arop ankwap fákáre ankank ponankor mo nánko maok, tá arop ankwap fárakapan ankwap fárakapao ouroukuprá momwar sokororá paokopiapon. ³⁸ Aeapantá maok, Kwarén méráp arop ankwap fárakap am te pirikimpea tukupea kwar saráp mek, faonkwek yakáp, tá ankwap fárakap pirikimpea péri me mek, tá kwar me mek tukupea am mek yakápon. Am Kwarén mérnap arop fákáreamp ninik te yae-párák kareria, mwar pourourápi yak námpara, ankwap arop fákáreramp ninik te am kwape kare niniként akwapá pwi mo karen.

³⁹ Am arop fákáre ponankor Kwarén mér napara, Kwaro nkeaka warákarimpon. Aeno Kwaro nénk nanamprimp ankank kwape te oukoumwan sámp moiapon. ⁴⁰ Am te apaeria námpanápe, Kwaromp ninik te, nánkár am fárakapao námont táman énénki tapokwapea mao wokwaek kar nánapitenámp ankank kwape kare sámpea pwi yakáp mwanapria námpo.

^p 11:33 Dan 6:22   ^q 11:34 Dan 3:23-27   ^r 11:35 1 Kin 17:17-24; 2 Kin 4:18-37

^s 11:36 Jer 20:2; 37:15-16

Nomo ankár Jisasén méria man tokor-santukup mwanámp kar

12 ¹Aeno oukoumwan nomo mérámp te mokop námpon? Am kápae kare manénkir yakápiap arop Kwarén mér i konap ninik nomwan yénképria, nomwan ikir-yakáp napon. Aenapara, kwatae ninik nomwan sámp-fákeyak námp te ankár tirá épéria pwarará, kápae naenámp ankank pourouk yakantá, woropea pwatea kakére fek am tukup mwanámp fek tokor-samprá kárákáre fek foporakorrá tukup mwanámp. ^t ²Jisas támao nomp mér námp fi korara, oukoumwan kuri nomwan kárákáre sáprá, nomp mér námp ankár yaewourrá akwap naenámp. Ae naenámpara, nomo ankár Jisasén tokor-santukup mwanámp. Wokwaek te Jisaso wakmwaek warákár sámp nanampria niníkria maok, yaopwae porokopramp fek touwe sámpsea sumpwimp te, pwarápae moi námpara, oukoumwan te Kwaromp sia king wonae fik yae-párák mwaek tank námpon.^u

Kwaro nomwan fwapokwapria touwe sáp konámp kar

³⁻⁴Yumo te fwapia niníkia mér kip: Wokwaek kwatae niníkráp aropao Jisasén yoporrá paokopiapon. Aeapan maok, mao ankár kárákáre fek fokopeyakea touwe tokwae sámpámp. Yumo kwatae niníként yorowar nap te, oukoumwan yumwan napo, yiráp yiri kwarákár mo námp te, yumo apaen apápia yiráp mérnap pwarará poporokwe mwanapanáp.^v ⁵Ae te yumo Kwaro yumwan kárákáre sánkria sérinámp kar te nik moi napon? Mao yumwan te ‘Námokuráp tárápuno’rá sériaka, náráp Buk fek arakrá sér,

“Onomp táráp e!

Kwar Tokwaerao amo kwatae napo amwan fwapokwapria apae touwe sank nánko te, amo am táman kánanke kwataeran mpwe niniki kwapono. Tá, amo tak te kwataenorá amwan yopor nánko te, kokwaea pwar kwapono. ⁶Am te apae riteanápe, Kwar Tokwaerao námoku warákárnaamp arop fárákapamp ninikan fwapokwap i konámp. Táte Kwaro arop ankwap warámpea man ‘Náráp táráp’rá sénámp kwamp te, man kor paok ke fek porokwap konámpon.”^w

⁷Kwaro yumwan fwapokwap nánko te, numwar takanoria yénképá yakáp kipo. Kwar te apárokamp naropwaryaenáp nomo kuri nomp tárápuan fwapokwap i konámp niamp taknámp námp. Kwar te

^t 12:1 1 Ko 9:24-25   ^u 12:2 Hi 1:3; 3:1   ^v 12:3-4 Mt 27:28-44   ^w 12:6 Yé 3:19;
Snd 3:11-12

waeman náráp tárápunoria námp kwamp, yiráp ninik fwapokwap i konámpono.^x 8 Kwar te náráp tárápu ponankor maomp ninik fwapokwap i konámpono. Táte mao yumwan fwapokwap mo námp te, yumo te maomp tárápu kare mono, yumo te kokopor fekamp tárápu niampono. 9 Nomp apárokamp naropwaro nomwan fwapokwap nánko, nomo maomp yae ankore mek tukup konámpnámp taknámp, nomp waempomp naropwarén kor fwap karia maomp yae ankore mek tukupria maok, nomo yiki yakáp mwanámp. 10 Nomp apárokamp naropwaro nomwan fwapokwap námp te, kánanke kwarok ke fek saráp námokuráp ninikaok fwapokwap námp. Aeno Kwaro nomwan fwapokwap námp te, ankár nomwan yaewour saráp yak námpara, nomp ninik te ankár maomp yiki kare ninik niamp fek yakáp mwanámp. 11 Am nomp Naropwaro nomwan fwapokwapria touwe sápnámp ke fek te nomo warákár mo i konámp. Nomo te ankár touwe táman ninik i konámp. Aeno mao nomwan fwapokwapia pwate nánko te, nánkár warko kwapwe kare ankank sámp mwanámp te ará: Nomo ankár yae-párák kare ninik fek paokopria maok, yonkwae porokwe fek yakáp i konámp.

Nomo ankár tae fek yakáp mwanámp kar

12 Ae konapara, yiráp yae kour me woukoupria porokwe yak nánko te, yae narek kakapria tére kipo. Táte yiráp pu kor ke sorokwampria sumpwi yak námp niamp nánko te, fárámprá fokopeyakea, ¹³ muae kup fwapnae páraok tukup kipo. Yumo tak napo maok, yiráp pu kor ponankor kwatae akwap mono, warko fwap naenámp.

14 Yumo ankár arop ankwapént kwapwe kare tankápria yonkwae porokwe fek yakáp mwanap ninikaok kárákáre fek paokop kip. Tá yumo ankár kárákáre fek yiki kor ninikan saráp sámpea paokop kip. Am te apae riteanápe, arop yiki kor ninik fek yárák mo námp te Tokwae Karan nke mono.^y 15 Yumo te ankár fwapnae karia mémia paokop kip. Takria arop ankwap nomwan aropomp i konámp Kwarén younkwe sánk naeane. Takria yumo oumekamp ankwap ankárankamp yaopouroukao narákap konámpnámp taknámp yumwan touwe sánk nánko, yumo ponankor touweria Kwaro nke námp fek kwatae ninik fek yakáp mwanape.^z

16 Takria yumo arop ankwap kokopor ninik fek yárák naeane. Takria wokwaek Iso impnámp taknámp Kwarén younkwek sir mwanape. Naropwaro nae-táráp Ison sérrá, ‘Ankank má nánkár ono sumpwi nanko, amo sámp nanap’ rimpan maok, tá nopal nánae-táráp Jekopo fir ankárank por yankapea Ison sánk nánko maok, Iso náráp am fek nae-tárápao sámp konámp ankank kánanke kwarokan mpweria nánaeran sánkámp. ^a 17 Yumo wae mér napon: Nánkár wakmwaek Jekopo Isomp

^x 12:7 Lo 8:5   ^y 12:14 Ro 12:18   ^z 12:15 Ef 4:31   ^a 12:16 Stt 25:33-34

ourour mént e-poup sámp tenánko, Iso kor náráp am ourour warko sámp naeriaka kárákárerá éma waempan maok, warko sámp naenámp pourou mo karimpono.^b

Nomo waeman Saion Faonkwek mek yakáp námp kar

18-21 Israel firaو Kwaromp kar wa mwaria Sainai faonkwe ankore mek tukupea yakápapo, Kwaro Mosesén sérrá, ‘Yumo mapek yakápría arop ankárankao faonkwe fek yae pap nánko te, man yumwi fek yankop-papria, maomp bulmakauráp sipsipráp man kor mént yénkép mwanapon’rá sérimpon. Aeránko maok, Israel firaو am karan wawia pwatea, am fek yakápapo maok, am faonkwek te yaomwi tokwae yak, kírikip támaré tokwae kar yak, tá ouwi kárákáre tokwae nánko maok, am fek táman wur kar, tá arop ankárankao kar kárákáre fek séránko maok, táté koumteouráp aropao am kar kárákáre táman wawiaka apápría Mosesén sérrá, “Yino am kar wa te mono.” Aeriaka am kar Kwaro sérimp táman mérap kwamp, am ankank táman nkea, apápa waeapo maok, Moseso kor sérrá, “Ono apápa waeriaka kour me woukoupa wae nampon.” Aeno yumo oukoumwan am nkea yae pap mwanap ankank wonae fik tukup mo napono.^c

22 Mono. Yumo te waeman yiki yak konámp Kwaromp taun tokwae faonkwe Saion mek yakáp nap te, am te faonkwe Jerusalem yámar mek yak námpón. Yumo te waeman fopwakwap fopwakwap ensel koupoukarrá warákárrá yakáp nap mek korop napon.^d 23 Yumo te waeman Kwarén loturá warákár konap aropao koupoukour konap mek korop napon. Kwaro am fárakapan sérrá, “Yumo ponankor onomp nae-tárápunono.”^e Kwaro waeman am fárakapamp e wae Buk fek kukumwianámp, yámar mek tank námpón. Yumo koropea Kwaromp wonae fik yakáp napono. Mao te nomwan ponankor taokeyaknámp Jas tokwae karono. Yumo te manénkir yakápap yae-párák kare aropamp waempomp wonae fik korop napono. Kwaro am fárakapan fwapokwap nánko, yae-párák kare yakáp napón. 24 Aeaka yumo te Jisasnámpok korop napono. Mao Kwaro érékép naenámpria amore mek yakria kontrak wourékam térenámp aropono. Tá maomp yíriran kor yumwantá sirarrá, am kontrakan pwi pap námp támao kor yak námp mek korop napon. Abelomp yíri kwarákareaka sérrá, “Ken te nopal sumpwiano.”

^b 12:17 Stt 27:32-40   ^c 12:18-20 Kis 19:12-13,16-20; 20:18-21   ^d 12:22 Yé 5:11; 21:2

^e 12:23 ‘Nae-táráp’rá sénámp te, arop ankárankamp tárápu anánk, yinink, arakerápao, náráp ankank pipirikiria nánae-tárápuan ankákáránk mwaek nénkria, nae-tárápan náráp nae-tárápara, anánk mwaek sánk konámpóno. Nae-táráp te manénkir mekia akwaprá nánaeounápén éréképea, poukwapá akwap konámpón. Nomo Kristen te Kwaro nke námp fek e kwapweráp nae-táráp niampara, nomo fwap Kwaro nánapitenámp kokwapwe kare ankank ti mwanámpón. 1:6 ntia 12:16 fek kor nkeae.   ^f 12:23 Lu 10:20

Aeno Jisasomp yirirao kwarákari námpao oukoumwan sérrá yakrá, “Ono yumwan Kwaronámpok éréképea pok nampono.” Aeránko maok, Jisasomp yiriramp karao Abelomp yiriramp karan kámákarea kwapwe kare námpono.^g

Nomo ankár fwapia mér mwanámp kar

²⁵Yumo te mér kipo: Takria yumo oukoumwan sénámp aropamp kar má woupwi kákari yakáprá Kwaromp kar wa mo mwanape. Wokwaek kar má apár mek Kwaro kárakáre kor kare kar koumteouráp aropan sérimpan maok, am kar kwe-pwarará yakápipon. Am ke fek te kwatae ninik fek yakápap fekamp touwe te kwe-pwarará pírikimprá wouroukoup mwarap pourou moimpon. Aeno oukoumwan te Kwar yámar mek yakria nomwan kárakáre kor kar sáp námpo. Táte nomo man younkwe sánkria te, nomo kwatae ninikamp touwe te fwap wouroukoup mwanámp nie? Mo karono.^h ²⁶Wokwaek kar Kwaro séránko apár má némp yururimpon. Aeno oukoumwan te mao wae nomwan arakrá séritenámp: “Ono warko ankwap por má apár sámpea wouwiria maok, yámar meran kor mént sámpá wouwi nanampon.”ⁱ ²⁷Mámá kar warko ‘Ankwap por’rá sénámp te nomwan sérrá: Kwaro wokwaek yoroimp ankankan oukoumwan sámpá wouwi nánko, am ankank te warko yak mono, tirá épér naenámp. Aeno tak mo nánko te am ankank fwap yak naenámp.

²⁸Nomo Kwaro náráp firáp arop taokeyaknámp némp sámp námp te, am némp wouwi mo, fwapon. Nomo te am táman Kwarén ‘Aesio’rá séria maok, ankár mao takenkria warákárnaímp ninikaok man loturia maok, nomo ankár maomp eran saráp sakapria man apápria, maomp yae ankore mek yakáp mwanámp. ²⁹Am te apae riteanápe, nomp Kwar Tokwae te yaomwi tokwaerao ankank ponankor wouroukoump i konámp niamp takeno.^j

Nomo ankár nonopok nounouroup mwanámp kar

13 ¹Yumo Kristen te Kápaе kare por yumo ankákárank ankár nonopok nounouroup kipo.^k ²Yumo te panekamp arop yiráp nap mek korop napo, kwaporok nke pwar kwapon, ankár man koropenkria yaewour kip. Yumo te waeman mér napon: Wokwaek kar arop ankwap fárákapao takria maok, ensel ankwap fákáre náráp nap mek koropap yaewouria maok, am enselén te mér mo, aropao korop napan mpwe yonkwaeanpon.^l

³Yumo te Kristen fárákap kalabus mek yakáp napan kor, ankár yumo énénki kalabus mek yakápnap nínik niamp taknámp nínikrá aropomp

^g 12:24 Hi 8:6; Stt 4:10   ^h 12:25 Hi 2:1-3; 10:28-29   ⁱ 12:26 Kis 19:18   ^j 12:29 Lo 4:24

^k 13:1 Jo 13:34   ^l 13:2 Stt 18:1-8; Ro 12:13; 1 Pi 4:9

kipo. Tá arop ankwap fárakapao pouroukamp touwe sámp napan kor, yumo kuri tak mwanapan napon man nínikrá aropomp kip.^m

⁴Yupu sámp konap nínik te kwawpe karenono. Yumo ponankor yupu sámpria te, Kwaro nke námp fek yiki kare nínik fek yakáp kip. Koumteouráp arop kokoporrá paokoprá, ankwapamp yupu, ankwapamp poumaropan kor kokopor i konap te, am taknap arop fákáreran Kwaro am fek táman nopok touwe tokwae kwatae sánk naenámpón.

⁵Yumo te maniantá kíkiank i konap nínikaok paokopi kwapon. Yumo ankank sámpria te, máte fwap, wae támáonoria warákár kipo. Nomo ankank mo námp kwamp kor, Kwaro wokwaek sérimp kar ankár níkisamp mwanámpón: ‘Ono te amwan kwaporok pwar mo. Ono te amwan younkwe sir mo kareno’rá sérimpon.’⁶ Aerá sénámpara, nomo fwap nínik kárakáre sámpea yakáprá, arakrá sér mwanámpón:

“Tokwae Kar te onan fwap yaewour i konámpara,
ono te apáp mono.

Arop te onan apae mwanapanápe, fwapon.”^o

‘Nomo Jisasoinámpaok mwanámp te pwarápae kwaponorá sénámp kar

⁷Yumo te ankár yumwan taokeyakáp aropao yumwan Kwaromp kar farákápap aran nínik kipo. Am fárakapamp paokop aran nínikria maok, tá mao méria paokopan nínikaok paokop kip.

⁸Jisas Kraisomp nínikao kuri ankár ankárrankamp pourouráp nínik támao yipirman yak, oukoumwán kor ankár támao yakria, tá ankár am fek saráp yaká yak konámpón.^p ⁹Aenámpara, arop ankwap fárakapao farákáp nap mwar pourouráp nkawakwe make kar yiráp woupwi mek korop nánko, yumo Kwaromp mwae kwawpe pwar mwanape. Nomp nínik te Kwaromp aropompan nínik nánko maok, am támao kwawpe kare ara, nomwan kárakáre sáp naenámpón. Aeno nomo te nkawakwe make fir fépér i konap lo karan sámp nánko, am támao nomp nínik mek kárakáre sáp mono. Am nínik te arop am loaok paokop napo, man yaewour moimpon.^q

Kwaro warákár konámp ofaran sénámp kar

¹⁰Nomo te wae nomp alta yak námpán maok, Pris fákárerao sel fekamp lotu nap mek téreap te, am alta fekamp fir sámpea fár mwanap pourou mono. ¹¹Pris Tokwae te sipsip ntiaka bulmakauramp yiri táman saráp sámpéa Yiki Kor Kare Aokore mek sámpá youmpea kwatae nínik tirá épér naenámp ofa sánk konámpón. Aeno am fir kare te santukupea ek yaomwi mek yankap konapon.^r ¹²Aeapara, Jisas kor taun younkwek touwe

^m 13:3 Mt 25:36   ⁿ 13:5 Jos 1:5; 1 Ti 6:8-10   ^o 13:6 Sing 118:6   ^p 13:8 Yé 1:17-18

^q 13:9 Ro 14:17; 1 Ko 8:8   ^r 13:11 Wkp 16:27

sámpea sumpwimp te námokuráp yíri fek arop fwapokwapiánánko, yiki kukur yakáp napon.^s ¹³Aempara, nomo kuri némp yarápaе fek maonámpok tukupea maoi námpnámp pwarápaе sámp mwanámpon.^t ¹⁴Nomo te wae mér námpon: Apárok mapek te taun ankáránk yaká yak naenámp te yak mono. Aeno nomo te wakmwaek korop naerianámp taunan nke mwaria yépek námpon.^u ¹⁵Aenámpara, Jisasoiimp ofa méntér niníkrá, nomo Kwarén warákár saráp yakáp mwanámpon. Nomo Kwarén ‘Amo te Tokwae Karono’rá sénámp kar, tá warákárñámp kar, am te nomp ofa támaono.^v ¹⁶Yumo te arop ankwapan yaewour mwanap nínik te pwar kwapono. Yumo te arop ankank mo námpan yaewouria ofanámp ankwapmwaek sánk kipo. Am taknap ofa te Kwaro warákár tokwae konámpono.^w

¹⁷Yiráp yumwan taokeyakáp konap arop fárakap te yumwan yaewourria kápae kare por yumwan taokeyakáp konapon. Tá nánkár wakmwaek am fárakap námoku térenap kar ponankor Kwarén sér mwarea napon. Ae mwarea napara, yumo te ankár am fárakapamp karwaokria maomp yae ankore mek yakáp kipo. Yumo tak napo maok, am fárakap warákárrá téreria nínik kápae sámp mo mwanapon.^x

‘Kwarén kar toropwap kip’rá sénámp kar

¹⁸Yumo te Kwarén yinan yaewour naenámp kar toropwap kipo. Yinomp nínik te Kwaro nke námp fek yae-párák kare námprá nínik námpara, ankár takrá yae-párák kare nínik fek saráp paokop mwarianámp. ¹⁹Onomp nínik tokwae te yumo Kwarén sénapo, onan yaewour nánko, ono warko koupour yumonapok arákarrá korop nanampon.^y

²⁰⁻²¹Kwar te yonkwae porokwe fi korara, am ankár yaká yak naenámp kontrakamp yíri fek te, mao te nomp Tokwae Kar Jisasén fárámpea papámpon. Jisas te sipsip taokeyaknámp Arop Tokwae-nono. Ono nínik namp te, mao yumwan kwawpe kare nínik ponankor sánk nánko, yumo fwap maomp nínikaok saráp paokop mwanapon. Aenapo maok, táté Jisas Kraisomp tére fek nomp nínik mek námoku warákárñámp nínikaok paokop mwanámp sápanoria nampon. Tá nomo ponankor man kápae kare por e tokwae sánk saráp yakáp mwaro. Kare tak mwaro!^z ^a

Pwarnámp kar

²²Onomp ankwapyaе fákáre, ono yumwan kar tae fek sénamp te, yiráp nínik mek kárákáre sánkria sénamp kar má fwapia woupwí pátea wa kip.

^s 13:12 Jo 19:17   ^t 13:13 1 Pi 4:1-4   ^u 13:14 Hi 11:16   ^v 13:15 Sng 50:14,23

^w 13:16 Fl 4:18   ^x 13:17 1 Te 5:12   ^y 13:19 Ro 15:30   ^z 13:20 Jo 10:11,18; 1 Te 5:23

^a 13:21 Fl 2:13; 1 Pi 5:10

Ono yiráp por kumwinamp pas má tokwaeri kar mono. ²³ Ono te yumwan arakrá sénampon: Nomp nánae Timoti te wokwaek kalabus mekampan pwarari napara, warko kalabus mek yak mono. Mao ononampok koupour koropeanánko te, yino énénkér koropea yumwan nke nenempon.

²⁴ Yino ‘Gude’rá sénámp má yumwan taokeyakáp konap arop ponankor séria maok, Kwaromp arop fákáre ponankoran kor sér kip. Tá apár Itali mekamp Kristen fákáreao kor yumwan ‘Gude’rá sénapon.

²⁵ Ono nínik namp te, Kwaro námokuráp nínik fek yumwan ponankor nínikia yaewouranoria nampon.